

Vlaams
Parlement

ingediend op **1228** (2016-2017) – Nr. 1
5 juli 2017 (2016-2017)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering
uitgebracht door Ward Kennes en Yasmine Kherbache

over de presentatie
van het geactualiseerde actieplan
van de Vlaamse Regering
ter preventie van gewelddadige radicalisering
en polarisering

Samenstelling van de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering:

Voorzitter: Nadia Sminate.

Vaste leden:

Matthias Diependaele, Kathleen Krekels, Peter Persyn, Nadia Sminate, Miranda Van Eetvelde, Karl Vanlouwe;
Sonja Claes, Ward Kennes, Joris Poschet, Koen Van den Heuvel;
Jo De Ro, Bart Somers;
Yasmine Kherbache;
Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Annick De Ridder, Willy Segers, Peter Wouters;
Caroline Bastiaens, Michel Doomst, Kathleen Helsen, Katrien Schryvers;
Lionel Bajart, Mercedes Van Volcem;
Caroline Gennez, Yamila Idrissi;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Chris Janssens.

INHOUD

1.	Situering en opzet van het geactualiseerd actieplan	4
2.	Acties Binnenlands Bestuur.....	5
2.1.	Coördinatie en samenwerking in uitvoering	5
2.2.	Ondersteunen van de lokale aanpak.....	6
2.3.	Organiseren van een persoonsgerichte aanpak	7
2.4.	Versterken van kennis en expertise.....	8
2.5.	Mobiliseren van het middenveld.....	8
2.6.	Vervolg	9
3.	Acties Welzijn	9
3.1.	Coördinatie en samenwerking in uitvoering	9
3.2.	Versterken van kennis en expertise.....	9
3.3.	Mobiliseren van het middenveld.....	10
3.4.	Organiseren van een persoonsgerichte aanpak	10
4.	Acties Onderwijs	15
4.1.	Coördinatie en samenwerking in uitvoering	16
4.2.	Ondersteunen van de lokale aanpak.....	17
4.3.	Versterken van kennis en expertise.....	18
4.4.	Mobiliseren van het middenveld.....	19
5.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	20
5.1.	Tussenkoms van Yasmine Kherbache.....	20
5.2.	Tussenkoms van Kathleen Krekels.....	24
5.3.	Tussenkoms van Imade Annouri	24
5.4.	Tussenkoms van Ward Kennes.....	25
5.5.	Tussenkoms van Bart Somers.....	29
5.6.	Tussenkoms van Nadia Sminate.....	32
6.	Antwoorden van de Vlaamse Regering.....	33
6.1.	Antwoorden van minister Liesbeth Homans	33
6.2.	Antwoorden van minister Jo Vandeuren.....	34
6.3.	Antwoorden van minister Hilde Crevits	37
7.	Replieken en aanvullende antwoorden.....	39
	Gebruikte afkortingen	42
	Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering besprak op 7 juni 2017 het geactualiseerde actieplan van de Vlaamse Regering ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering.

Aan de bespreking namen deel:

- Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding;
- Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs;
- Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Het geactualiseerde actieplan van de Vlaamse Regering ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering is te raadplegen op [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be.

1. Situering en opzet van het geactualiseerd actieplan

Minister Liesbeth Homans: De acties van het actieplan van 3 april 2015 zijn in uitvoering of zijn zelfs afgerond. Er zijn in deze commissie tussentijdse rapportages geweest op 9 november 2015, op 4 mei 2016 en op 16 november 2016.

Wat is de aanleiding van de actualisering? De Vlaamse Regering heeft altijd benadrukt dat dit een dynamisch actieplan is en dat dit gaandeweg zou moeten worden geactualiseerd op basis van actuele uitdagingen en nieuwe inzichten. We zijn nu twee jaar verder sinds de lancering van het actieplan, en dit leek een goed moment om het actieplan als geheel eens onder de loep te nemen.

Wat zijn de belangrijkste redenen hiervoor? Er is een hervormd landschap. De beleidscontext is grondig gewijzigd sinds de goedkeuring van het actieplan in 2015. De Vlaamse overheid werd opgenomen in de nationale Task Force van het federaal Actieplan Radicalisme (Plan R). Er werden lokale integrale veiligheidscellen geïnstalleerd, er werd een dynamische databank gecreëerd enzovoort.

Er zijn ook nieuwe inzichten ontstaan. Uit de verschillende uitwisselingsmomenten in zowel binnen- als buitenland, uit consultaties van eerstelijnsprofessionals en onderzoekers en uit de resolutie van het Vlaams Parlement werden verschillende nieuwe inzichten gehaald die werden meegenomen in het nieuwe plan.

Een derde reden voor de actualisering is het gewijzigde dreigingsbeeld. Er zijn nieuwe en andere uitdagingen in vergelijking met 2015. Er zijn nauwelijks nog vertrekken, wat op zich een goede zaak is, maar er zijn wel potentiële terugkeerders, wat op zich dan weer geen goede zaak is. Er zijn ook de zogenaamde 'home-grown terrorist fighters'. Daarnaast is er de problematiek van polarisatie binnen de samenleving die een bredere maatschappelijke aanpak vereist.

Wat is het kader van het geactualiseerd actieplan? Men bouwt verder op de realisaties van het vorige plan. De context is gewijzigd, maar de algemene uitgangspunten blijven natuurlijk wel dezelfde. Men moet streven naar een door iedereen gedeelde samenleving waarin respect voor de rechtsstaat en democratisch burgerschap centraal staan. Men moet gewelddadige radicalisering zowel preventief – en dat is de focus en de bevoegdheid van Vlaanderen – als repressief – dat is dan het federale luik – aanpakken. Hiervoor is overleg en afstemming nodig, zowel binnen de Vlaamse bevoegdheden maar ook met de andere overheden. Er ligt ook een focus op de versterking van de lokale besturen en eerstelijnsverleners.

Het plan bestaat uit 62 concrete maatregelen. Het gaat over nieuwe maatregelen of maatregelen die doorlopen na een evaluatie of bestaande maatregelen die

worden versterkt. Ik heb altijd gezegd dat, als er goede praktijkvoorbeelden zijn, het niet meer dan logisch is dat men die verlengt ook wat de subsidiëring betreft. Dit wordt ook telkens aangeduid met de lettercode. Dat vindt men allemaal terug in het plan. Die maatregelen zijn dan weer gebundeld in veertien meer algemene acties die dan weer onder vijf beleidslijnen vallen. Die vijf beleidslijnen komen zo meteen aan bod.

Er is ook een verwijzing naar de uitvoering van de resolutie. In de vorige rapportages werd iedere keer verwezen naar de actie die eigenlijk tegemoetkwam aan de punten uit de resolutie. Dit is opgenomen in bijlage twee.

Er is ook een koppeling aan het vorige actieplan. We hanteren een nieuwe structuur om overzichtelijkheid en logica te bevorderen. Dat zit dan weer in bijlage drie.

2. Acties Binnenlands Bestuur

Ik zal de acties en maatregelen overlopen die binnen de verschillende beleidslijnen vanuit mijn bevoegdheden zijn genomen. Ik beperk me hier tot de belangrijkste zaken. Uiteraard staat het u vrij om ook vragen te stellen over zaken die hier niet door mezelf aan bod worden gebracht.

2.1. Coördinatie en samenwerking in uitvoering

Een belangrijke beleidslijn is coördinatie en samenwerking. Ten eerste moet dat gebeuren op Vlaams niveau. Dat betekent concreet dat er een verderzetting is van de overkoepelende coördinatie via het centraal aanspreekpunt bij ABB, dat er een netwerk van aanspreekpunten is bij de verschillende beleidsdomeinen. Er is ook afstemming via het Vlaams platform dat maandelijks samenkomt. Er zitten vertegenwoordigers in van het Orgaan voor de Coördinatie van de Analyse van de Dreiging, de FOD Justitie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. In opvolging van de netwerkdag radicalisering en de rondetafel met academici die in aanloop van de actualisering van het actieplan werden georganiseerd, zullen in de toekomst nog terugkoppelings- en reflectiemomenten over het gevoerde beleid met experts worden georganiseerd. Dit kan zowel vanuit een brede vraagstelling als rond specifieke thema's of vragen.

Er zal communicatie worden gevoerd over het beleid en het aanbod – die zal vooral gebeuren door de VVSG of via andere sectoren – om de verschillende initiatieven die de Vlaamse overheid al heeft genomen of gaat nemen, beter bekend te maken bij alle spelers die betrokken zijn bij preventie en voorkoming van gewelddadige radicalisering.

Natuurlijk moet er ook coördinatie en samenwerking zijn met het federale niveau. Er is de afstemming met het Plan R, de maandelijks deelname aan de nationale Task Force en aan relevante werkgroepen bijvoorbeeld rond preventie en communicatie.

Een belangrijk thema waarover afstemming nodig is, zijn de LIVC's. Om ook het sociaal preventieve luik degelijk uit te werken, dienen de deelstaten betrokken te worden, wat ook gebeurt. We worden wel degelijk zeer goed op de hoogte gehouden.

Natuurlijk is er een coördinatie en samenwerking nodig met andere regio's en andere landen. Dat gebeurt bijvoorbeeld door deelname aan de werkgroep Globaal Veiligheids- en Preventieplan, dat een initiatief is van de Rudi Vervoort, de Brusselse minister-president. Er is ook de Europese Commissie, waar er uitwisseling gebeurt via de Radicalisation Awareness Network-werkgroepen. Hierin zetelen eerstelijns-

professionals uit verschillende sectoren. We zorgen dat er, waar relevant, vertegenwoordiging is vanuit Vlaanderen, en dat de info via het platform ook doorstroomt.

Dan is er ook nog het Network of Prevent Coordinators, dat is opgestart in februari 2017. In dit netwerk zetelen vooral beleidsmedewerkers. De insteek is meer strategisch en beleidsmatig, waar deze van de RAN-werkgroepen vooral operationeel is. Wat wel belangrijk is, is dat het aanvankelijk de bedoeling was om de federale overheid hiervoor uit te nodigen. We hebben onze voet tussen de deur gestoken en gezegd dat wij willen dat ook de deelstaten worden uitgenodigd. Wij worden nu ook uitgenodigd om deel te nemen aan dat netwerk.

Er is verder nog de uitbouw van bilaterale of gewone samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld regelmatige contacten met Noordrijn-Westfalen. Eind deze maand ontvangen we ook nog een delegatie uit Nederland.

2.2. Ondersteunen van de lokale aanpak

Het ondersteunen van de lokale aanpak blijft prioritair. Lokale besturen blijven de sleutelactoren in de aanpak van gewelddadige radicalisering en polarisering. We blijven inzetten op de ondersteuning van dit beleidsniveau vanuit de verschillende sectoren. Er is bijvoorbeeld de continuering van de subsidies voor de versterking van de lokale religie met een budget van afgerond 570.000 euro. Er zijn negen gemeenten, namelijk Vilvoorde, Antwerpen, Gent, Aalst, Maaseik, Menen, Zele, Oostende en Mechelen, die sinds begin 2016 middelen hebben gekregen. De tussentijdse evaluaties waren positief en ze zullen de middelen dus blijven krijgen.

Er is ook ondersteuning van Vilvoorde, Halle en Dilbeek. Dat debat hebben we al gevoerd in de commissie Binnenlands Bestuur. Het gaat over een budget van 3 miljoen euro. Collega's, voor alle duidelijkheid: die 3 miljoen euro is niet uitsluitend bedoeld voor de bestrijding van radicalisering, maar kan ervoor worden aangewend. Ik vond het toch wel belangrijk om ook in het kader van dit plan die actie mee op te nemen. Het staat de drie steden vrij om zelf na te gaan waaraan ze de middelen zullen besteden, maar het is in ieder geval wel de bedoeling – zo is het ook gestipuleerd door de Vlaamse Regering – om deze budgetten te spenderen aan de uitdagingen die de grootstedelijke problematiek met zich meebrengt.

De projectsubsidies aan de VVSG worden voortgezet. Dat budget bedraagt 345.000 euro. Voor de ondersteuning van de lokale besturen is er de helpdesk. De VVSG organiseert overleg en intervisie en brengt signalen en ondersteuningsnaden in kaart en bundelt de goede praktijken. Het is de bedoeling dat goede praktijken met elkaar worden gedeeld zodat niet elke Vlaamse stad of gemeente het warm water opnieuw moet uitvinden. U weet dat deze actie al loopt sinds 2015. Hier is ook een positieve evaluatie geweest op basis van rapportage en feedback van de lokale besturen. De lokale besturen ervaren deze actie van de VVSG en de manier waarop ze dat doet, als zeer positief, waarop wij onmiddellijk hebben beslist om deze actie verder te zetten en verder te subsidiëren.

Er wordt ook ingespeeld op nieuwe noden en het ondersteunen van gemeenten die het thema aanvankelijk niet opnamen. Er is nog het aanbod van het Agentschap Integratie en Inburgering. Zij geven prioritaire ondersteuning aan gemeenten met een radicaliseringsproblematiek. Dat gaat heel concreet over opleidingen, over het organiseren van studiedagen enzovoort. De thema's die aan bod komen, zijn samenleven in diversiteit, sociale samenhang enzovoort.

Wat nieuw is in het ondersteunen van de lokale aanpak, is een projectoproep rond normen en waarden, rechten en plichten en actief en gedeeld burgerschap. Om de verspreiding van extremisme tegen te gaan, is het absoluut van belang dat de onderliggende waarden van de rechtsstaat worden gedeeld en uitgedragen door

iedereen die deel uitmaakt van die rechtsstaat. Daarom is er een projectoproep gelanceerd naar gemeenten om vanuit hun regierol en in samenwerking met het maatschappelijk middenveld, initiatieven te nemen rond normen en waarden, rechten en plichten en actief en gedeeld burgerschap. Het kan gaan om een waaier aan initiatieven zoals bijvoorbeeld debatavonden, workshops, bezoeken, vormingen, films, de ontwikkeling van bepaalde instrumenten enzovoort.

Ook het Agentschap Integratie en Inburgering betrekken we hierbij. Zij hebben hier rond namelijk heel wat expertise, bijvoorbeeld vanuit maatschappelijke oriëntatie. Normen en waarden worden ook in de cursus maatschappelijke oriëntatie meegegeven. Het zou zonde zijn mochten we het agentschap in dezen niet betrekken. Zij kunnen natuurlijk ook de goede praktijken naar aanleiding van de oproep verzamelen en verder verspreiden. Er is een budget vrijgemaakt van 1 miljoen euro.

Wat ook nieuw is, is het delen van succesvolle methodieken en interventies en inspirerende praktijkvoorbeelden rond sociale samenhang en duurzame verbinding op gemeentelijk en wijkniveau. U weet dat heel wat gemeenten in zowel binnen- als buitenland er vandaag al zeer goed in slagen om sociale samenhang te realiseren, zij het dat dat niet altijd het geval is op het niveau van het hele lokale bestuur, dat dat dikwijls op wijkniveau is. Ik heb dan ook aan mijn administratie Stedenbeleid de opdracht gegeven om met de steden en gemeenten rond de tafel te gaan zitten en na te gaan hoe we die expertise nog beter in kaart kunnen brengen, en ook kunnen delen met elkaar. Het zal u niet verbazen als ik zeg dat op die manier ook wordt bijgedragen aan de leefbaarheid en de veiligheid, en dat ook mogelijke voedingsbodems voor gewelddadige radicalisering kunnen worden aangepakt.

2.3. Organiseren van een persoonsgerichte aanpak

U weet dat de LIVC's de spil zijn bij het organiseren van een persoonsgerichte aanpak. Zij werden op basis van een federale omzendbrief van 2015 in het leven geroepen om in het kader van de aanpak van geradicaliseerde personen afstemming te hebben tussen veiligheidsdiensten en sociopreventieve actoren in functie van informatiedeling en het uitwerken van een individuele aanpak of een aanpak op maat. Federaal werkt men een wettelijke basis uit voor zowel de LIVC's als voor het gedeeld beroepsgeheim. Ik neem aan dat collega Jo Vandeurzen daar nog wel iets over zal zeggen. Wat die LIVC's betreft en de recente communicatie inzake het verplichten ervan in elke gemeente: dat zit dus mee in die wettelijke basis waaraan het federale niveau momenteel werkt.

De ondersteuning van gemeenten en sociopreventieve actoren in de uitbouw van LIVC's is absoluut belangrijk. Er worden handvatten aangereikt voor eerstelijns-werkers met betrekking tot terugkeerders, hun familie en kinderen. Nieuw bij deze actie is de handleiding inzake LIVC's, die uiteraard tot stand komt in samenwerking met de federale overheid.

Er is ook vorming en er zijn studiedagen en goede praktijken worden verspreid. Ik geef een voorbeeld van een goede praktijk. Er zijn er natuurlijk veel meer, maar ik zal me tot eentje beperken, de zogenaamde Radix-tool. Antwerpen was de eerste stad die dat heeft toegepast, als ik me niet vergis. De stad heeft dat gedaan met middelen die ze van ons had gekregen, maar stelt de tool nu ter beschikking van andere lokale besturen. Eigenlijk vind ik het niet meer dan normaal dat ze dat doet. Op die manier moeten we niet opnieuw investeren in bijkomende tools, terwijl we eigenlijk heel goed weten dat deze tool zeer efficiënt is. Er is reeds een soort opleiding gegeven aan zowel gemeenten als referentiepersonen uit de sectoren. Ook moest er duidelijkheid worden geschapen met betrekking tot een aantal juridische zaken omtrent openbaarheid en privacy. Dat is allemaal in de tool verwerkt.

2.4. Versterken van kennis en expertise

Het inventariseren van onderzoek naar radicalisering en polarisering en het nagaan en eventueel implementeren van toepassingsmogelijkheden in Vlaanderen is op dit vlak van belang. Een concreet voorbeeld is het onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut dat op 4 juli in De Schelp zal worden voorgesteld. De actie inzake het detecteren van noden en signalen op het vlak van wetenschappelijk onderzoek via een interdisciplinaire bevraging van wetenschappers en onderzoekers is al gebeurd. Die actie wordt nu geëvalueerd, maar we hebben van de academici en de onderzoekers zelf al de vraag gekregen om het opnieuw te doen. Ze zijn dus zelf vragende partij, en wij zijn bereid om daarop in te spelen.

Dan is er nog de vorming voor de eerstelijnswerkers. Binnen de diverse sectoren werden dertig trainers gevormd, via de projecten van Train de Trainer. Zij zullen de kennis en de expertise binnen de sectoren verder uitdragen. Daarnaast zal er ook worden ingezet op het in kaart brengen en beter ontsluiten van het vormingsaanbod dat momenteel bestaat.

Er is nog altijd de kwestie van het inburgeren van de imams. U weet dat er twee pilootprojecten waren, in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant. Op basis van die pilootprojecten maken we nu werk van de verankering van het geïntegreerd vormingsaanbod maatschappelijke oriëntatie en NT2 specifiek voor imams.

2.5. Mobiliseren van het middenveld

Het is ook belangrijk om het middenveld hierbij te betrekken, om dat middenveld te mobiliseren. We gaan daarom de identiteitsontwikkeling verder faciliteren, en ook tegengeluiden en dialoog vinden we zeer belangrijk. De projecten inzake identiteitsontwikkeling worden dus voortgezet. De meeste projecten lopen nog tot 31 december 2017. Eind 2017 is er een gemeenschappelijke studiedag in functie van een brede expertisedeling. Dus ook hier worden goede praktijkvoorbeelden met elkaar gedeeld, zodat steden en gemeenten kunnen leren van andere steden en gemeenten.

Nieuw is de projectoproep voor het mobiliseren van maatschappelijke tegengeluiden. Het draait daarbij om kleinschalige initiatieven waarbij boodschappen worden verspreid die het extremistisch discours kunnen ondermijnen, zowel via lokale netwerken en bijeenkomsten als eventueel via de sociale media. Ik wil hier toch nog eventjes de puntjes op de i zetten: we gaan géén ex-Syriëstrijders voor de klas zetten. Ik hoop dat dat duidelijk is. Ik hoop dus dat ik morgen ook niet opnieuw die krantenkoppen moet lezen. Die gaan niet voor de klas komen. Die worden er zelfs ook niet bij betrokken. Waarom gaan we dat doen via de kanalen die ik net heb vermeld? Omdat het belangrijk is, althans naar ons oordeel, dat die boodschappen van onderuit komen, en niet rechtstreeks van de overheid. Ik denk dat dat heel belangrijk is om de geloofwaardigheid van die boodschappen niet te ondermijnen. Ik denk dat je daarmee ook de doelgroep veel beter bereikt. Ik denk dat een boodschap met een logo van Vlaanderen niet werkt, dat je dat van onderuit moet doen, en we hebben dat dan ook zo aangepakt.

Wat wel belangrijk is, is dat we bij het uitwerken van die oproep zeker ook rekening zullen houden met goede praktijken die ter zake momenteel al bestaan in het buitenland. Als er organisaties worden betrokken, als we beslissen met die organisaties te werken, dan gaan we die natuurlijk ook wel grondig screenen, want we willen natuurlijk ook geen fouten maken. Hiervoor is een budget uitgetrokken van 500.000 euro.

Dan heb je nog de zogenaamde theologische infolijn. Die actie heeft in 2016 een opstartsubsidie gekregen, een zogenaamde impulssubsidie. Dat is nu ingebed in de

reguliere werking van de Moslimexecutieve. Dat bestaat dus nog altijd, maar het was ook altijd de bedoeling dat dat eigenlijk gewoon een impulssubsidie was voor die telefoonlijn.

2.6. Vervolg

We geven uiteraard verder uitvoering aan het actieplan. We blijven ook inspelen op de nieuwe ontwikkelingen, de nieuwe uitdagingen en de noden die er zijn op het werkveld.

3. Acties Welzijn

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, geachte leden, ik ga niet alles herhalen wat we continueren. Hier of daar zal ik daar toch even op wijzen, maar het zal u wel duidelijk zijn dat we ons inschrijven in een aantal acties die ook voor ons van toepassing zijn en die te maken hebben met deskundigheidsbevordering in de eerste lijn, bij de professionelen. Dat zal ook in 2017 worden gecontinueerd, en daar zullen we ook de financiering voor aanhouden.

Het betrekken van de geloofsgemeenschappen in ons verhaal is een belangrijke dimensie van de aanpak. We zullen bekijken hoe we dat extra kunnen ondersteunen. Het zal u niet verbazen dat in de visie van Welzijn het ondersteunen van familieleden en de context toch ook belangrijk zijn. Dat wordt geleidelijk aan concreter. Wat mij betreft, is er nu sprake van een concept dat wordt gedragen door de vele betrokken partijen, namelijk een integrale aanpak in de trajecten, de zogenaamde deradicaliserings- of 'disengagement'-programma's.

3.1. Coördinatie en samenwerking in uitvoering

Ik ga kort dieper in op die punten waar dat nog nodig is om het huidige plan te kunnen duiden. Er zijn nu op Vlaams niveau natuurlijk een aantal structuren opgezet om op alle beleidsdomeinen de voortgang te monitoren. Dat is bekend. Ik moet daarbij vermelden dat het uitbreiden van het Vlaams Platform naar de federale actoren ook een realiteit is. Naast een vertegenwoordiging van Binnenlandse Zaken zal daarin nu ook een permanente delegatie zetelen van het OCAD en de FOD Justitie. In die zin is dat platform een goede weerspiegeling van hoe de aanpak ook lokaal moet gebeuren. We expliciteren doorheen ons plan, zeker vanuit ons perspectief, de coördinerende en monitorende rol van dat Vlaams Platform. Zoals collega Liesbeth Homans zei, denken we dat dat platform ook een rol moet spelen in het ontsluiten van goede lokale praktijken. Dan kunnen we niet anders dan kijken naar bijvoorbeeld het recente Antwerpse initiatief DeRadiAnt. We spreken met die organisatie. Ik denk dat we de samenwerking het best laten verlopen via het justitiehuis in Antwerpen. Op dat niveau kan dat ook worden geconcretiseerd. In onze logica is het immers het best dat dergelijke partners ook aansluiting vinden bij de LIVC's.

3.2. Versterken van kennis en expertise

We hebben breed ingezet op de deskundigheidsbevordering van de welzijnswerkers omdat daar een grote behoefte aan is. Met het convenant dat we hebben afsloten met het Ondersteuningsteam Allochtonen van Vlaams-Brabant en Brussel, hebben we meer dan 700 professionelen actief op het terrein bereikt. Gezien dat succes gaan we dat versterken. We gaan het budget optrekken van 75.000 euro naar 200.000 euro in 2017 voor alle OTA's in Vlaanderen en Brussel, omdat we er sterk in geloven dat een systematische verhoging van de kennis van radicaliseringsprocessen de handelingsbekwaamheid van onze eerstelijns werkers in die problematiek verbetert. We hebben sinds de versterking bijkomend 770 professionelen in Vlaanderen bereikt. De link met de expertiseopbouw binnen dat aanbod en de

input vanuit kennisontwikkeling inzake de aanpak van sektarische stromingen is voor ons ter zake wel belangrijk.

3.3. Mobiliseren van het middenveld

Een andere aanbeveling van het Europese netwerk van experts is het betrekken van de gemeenschappen, de geloofsgemeenschappen, kortom, de inbedding in het bredere diversiteitsverhaal. Ook wat dat betreft, zijn informatiedeling en het kenbaar maken van bijvoorbeeld het onderwijs-, jeugdhulp- en welzijnsaanbod aan bijvoorbeeld de moskeeverenigingen belangrijk. We denken dat we daar duidelijk vooruitgang in boeken, bijvoorbeeld met het verspreiden van die informatie via het Agentschap Integratie en Inburgering. In elke gemeenschapsinstelling en het Vlaamse detentiecentrum is er een moslimconsulent actief en er werd een afsprakenkader gemaakt, dat is gevalideerd door het directiecomité van de Afdeling Gemeenschapsinstellingen. Ik heb vorige keer ook gehamerd op de duurzaamheid van de aanpak. Die is natuurlijk slechts mogelijk als die aanpak ook wortelt in een breder diversiteitsbeleid binnen welzijn en zorg. We blijven inzetten op het belang van het verhogen van de tewerkstellingsgraad binnen de welzijns- en gezondheidsinstellingen. Zoals u weet, is de interculturalisering van de zorg ook expliciet opgenomen in het actieplan 3.0 'Werk maken van werk in de zorgsector'.

Zeer operationeel investeren we al bijkomend 75.000 euro in De Touter in Antwerpen om van die interculturalisering in Vlaanderen versterkt werk te maken. Het is u zeker bekend dat De Touter een organisatie is met veel ervaring in de jeugdhulp en partner is in het deradicaliseringsbeleid van de stad Antwerpen. Ze ontwikkelde in het verleden al een draaiboek inzake interculturalisering. We verlengen ook in 2017 dat engagement, maar men maakt ook werk van een nieuwe versie van 'Kleurrijke maatzorg'. Over dat project wordt gerapporteerd. Men brengt daarmee ook een pakket aan in het vormingsaanbod voor een bereik van ongeveer 790 deelnemers.

3.4. Organiseren van een persoonsgerichte aanpak

We zijn op dit moment aan het verkennen hoe we De Touter verder kunnen continueren met het oog op een meer persoonsgerichte aanpak. Ook wat dit betreft, wensen we het aanbod via Houvast te verduurzamen, in overleg en ook in het perspectief van hun lokale rol en samenwerking met de stad Antwerpen.

Via Jongerenwelzijn geven we input voor meer persoonsgerichte trajecten voor jongeren. We hebben een concept van knelpunt dossier om rugzakmiddelen voor jongeren met een bijzonder traject te mobiliseren. Dat is de mogelijkheid om die aangepaste trajecten voor jongeren ook mogelijk te maken vanuit Jongerenwelzijn. Ik verwijs ook naar het zogenaamde Project R van de stad Vilvoorde en de vzw De Cocon dat in die stad loopt. We hebben sterk gefocust op de samenwerking met het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg in het raam van verontrusting in dossiers met minderjarigen. Het draaiboek dat op het einde van de maand wordt opgeleverd, zal dat aspect ook opnemen, omdat dat lokaal ook leidde tot het aanhalen van de samenwerkingsbanden tussen de lokale realiteit en de keten inzake verontrusting binnen de integrale jeugdhulp. We voorzien daarvoor jaarlijks in 106.000 euro. We hopen dat met dat draaiboek die link in de jeugdhulp ook voor de rest van Vlaanderen op een inspirerende wijze duidelijk wordt gemaakt.

Belangrijk is het ondersteunen van ouders, familie en vriendenkring. We initieerden in 2016 de Opvoedingslijn. Na tien en een halve maand zijn er 52 meldingen die met radicalisering te maken hebben. Er is een flyercampagne in de Huizen van het Kind en in lokale politiekantoren. In 2017 versterken we nog de werking van de Opvoedingslijn. Dat kost 79.000 euro. Er zijn vier mensen aangeworven om de toegankelijkheid te verhogen. Er is een nieuwe website. In de eerste vier maand van werken met het nieuwe concept zijn er twintig meldingen binnengekomen.

De ervaringen met de backoffice leren ons het belang van de inbreng van lotgenoten: van moeders en familieleden van een geradicaliseerde broer, zus of zoon. We zullen een oproep doen om alle van onderuit gegroeide initiatieven op lokaal niveau te verenigen. Via de Huizen van het Kind willen we de lotgenotengemeenschappen op een zo laagdrempelig mogelijke wijze verder ondersteunen. Er komt financiële, logistieke en professionele ondersteuning.

We gaan voor een integrale veiligheidsaanpak. Informatiedeling is een kritische succesfactor. We verwijzen dan naar de federale procureur die hier in de commissie stelde dat het beroepsgeheim vaak een essentiële factor is om een relatie met de cliënt op te bouwen en een hulpverleningstraject uit te bouwen, en dat niet alles mag worden gepolariseerd of karikaturaal voorgesteld. Ook de gegevensdeling in de andere richting, van de veiligheidsdiensten en het parket naar de hulpverlening kan maar in een strikt kader gebeuren. We zijn en blijven vragende partij voor het federale wetsvoorstel dat gegevensdeling mogelijk maakt tussen actoren die aan het beroepsgeheim, het ambtsgeheim of het geheim van het onderzoek zijn gebonden. We hopen dat op korte termijn de Kamer van Volksvertegenwoordigers een nieuw artikel 458ter goedkeurt.

Gaan we iets concreter in op de stand van zaken, dan moet gezegd worden dat het hernieuwde actieplan duidelijke handvatten biedt. Zoals u zult merken is er een integraal deel gewijd aan de persoonsgerichte aanpak. De regie vertrekt dan vanuit de lokale realiteit, via de LIVC's. Dit is een belangrijke evolutie, omdat deze keuze het voordeel heeft van de duidelijkheid en ook een beroep doet op alle beleidsdomeinen die betrokken zijn bij de aanpak van geradicaliseerde personen. We werken ook zeer expliciet met de definitie van de 'disengagement'-trajecten. Die definitie ligt nu vast en wordt in Vlaanderen in alle beleidsdomeinen gebruikt.

De coördinerende rol ligt bij het lokaal overleg, dat de actoren samenbrengt. Om dit concreter te maken, kunnen we verwijzen naar recente vragen in de commissie Welzijn, en ook door zeer operationeel de tweedeling te maken in de aanpak voor minderjarigen – zowel de plus-12-jarigen als de zeer jonge kinderen van geradicaliseerde of teruggekeerde FTF's – enerzijds en de meerderjarigen anderzijds. Wat betreft de minderjarigen verwijs ik naar onze omstandige toelichting in de commissie Welzijn van 7 maart 2017 en naar het eigen Vlaams initiatief.

Ik herhaal kort nog eens de afspraken voor minderjarigen. Ze zijn vrij helder beschreven in twee belangrijke omzendbrieven: de gemeenschappelijke omzendbrief van 21 augustus 2015 van de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie met betrekking tot de opvolging van Foreign Terrorist Fighters en de omzendbrief COL 10/2015 van het college van procureurs-generaal met betrekking tot de strafrechtelijke opvolging van FTF's.

Wat betreft de minderjarige terugkerende FTF's of kinderen van terugkerende FTF's is het duidelijk dat zij worden beschouwd als verkerende in een verontrustende situatie in het raam van de Integrale Jeugdhulp of als pleger van een als misdrijf omschreven feit. Het jeugdparquet moet dan de afweging maken of een gedwongen maatregel noodzakelijk is. Focussen we op de kinderen onder de 12 jaar die in de vermelde omzendbrieven ook expliciet als groep worden vermeld, dan is de te volgen weg die van de verontrustende situatie. Concreet betekent dit dat de diensten van Jongerenwelzijn op de hoogte worden gebracht via een aanmelding door het parket van kinderen van terugkerende moeders. Die aanmelding kan op twee manieren gebeuren. Een eerste piste is een hoogdringende vordering door het parket bij de jeugdrechter. In dat geval neemt de jeugdrechter op zeer korte termijn een maatregel ten aanzien van de minderjarige en wordt er pas daarna gekeken of vrijwillige hulp nog mogelijk is. De sociale diensten van de gerechtelijke jeugdhulp volgen de uitvoering van de hoogdringende maatregelen van de jeugdrechter mee op.

Een tweede piste is de aanmelding door het parket bij het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg, waarop het OCJ de situatie van de minderjarige onderzoekt en nagaat welke vrijwillige of niet-vrijwillige hulp mogelijk en nodig is. Zoals gezegd, zijn we vanuit Vlaanderen vragende partij om gerichte afspraken te maken om via deze ketenaanpak zo proactief mogelijk op te treden. Deze afspraken zijn het best casusgericht, dus op maat van de specifieke gezinssituatie, de leeftijden van de kinderen en de eventuele vestigingsplaats gemaakt. Daarom vond op 27 februari jongstleden nog een overleg plaats op het Agentschap Jongerenwelzijn met OCAD en de Staatsveiligheid, het expertisenetwerk jeugd van het college van procureurs-generaal, de federale politie, het kabinet Justitie en mijn kabinet over hoe we de terugkeer op een proactieve wijze kunnen voorbereiden en welke infolux over terugkerende moeders en kinderen tussen alle betrokken actoren nodig is.

Cruciaal hierbij is dat, gelet op de rol van de lokale taskforces voor deze infolux, de afstemming in die lokale taskforce en in het parket gebeurt tussen diegene die deel uitmaakt van de lokale taskforce en het jeugdparket. Omdat we het liefst zo snel mogelijk de nodige jeugdhulpmaatregelen in elke concreet dossier in kaart willen brengen, werd eveneens de afspraak gemaakt dat op basis van de analyse van het OCAD ook de concrete informatie op dossierniveau al wordt uitgewisseld met de houders van de nodige veiligheidsmachtigingen. Er is dus een duidelijke infolux afgesproken waardoor de betrokken diensten in staat zijn zich voor te bereiden op de opvang en begeleiding van de door de Staatsveiligheid gekende minderjarige terugkeerders. We moeten er ons evenwel rekenschap van geven dat een terugkeer niet altijd even voorspelbaar is. We zijn er ons van bewust dat minderjarigen tijdens hun verblijf in de conflictzone of op hun terugtocht heel wat hebben meegemaakt. Gezinnen zijn mogelijk uit elkaar gehaald. Iedere situatie is specifiek. Dit vergt steeds een aanpak op maat en een aanbod op maat.

Nadat een dossier via het jeugdparket is aangemeld bij het Ondersteuningsteam Jeugdzorg of de jeugdrechter maakt de jeugdrechter en/of de sociale dienst een inschatting van de individuele noden van de minderjarige. Elke situatie vraagt een gepersonaliseerde aanpak. Met dit gepersonaliseerde plan van aanpak in het achterhoofd gaan we zoeken naar een aanbod dat zo goed mogelijk aansluit bij de noden. We houden hierbij alle opties in het achterhoofd: een verblijf in de brede context, ondersteuning van familieleden, pleegzorg of een residentiële plaatsing. We zijn natuurlijk ook alert voor de noodzaak van specifieke ondersteuning inzake de geestelijke gezondheid van de kinderen en jongeren. Alle actoren van de jeugdhulp kunnen dus betrokken worden. Vooral lokale initiatieven kunnen hun nut bewijzen, omdat ze zich in de nabijheid van de gezinnen bevinden. Wat betreft de psychosociale ondersteuning kunnen zeker ook de centra algemeen welzijnswerk en de centra voor geestelijke gezondheidszorg een rol spelen. Ook Solentra heeft een sterke expertise ontwikkeld inzake cultuursensitieve traumabehandeling en begeleiding van personen die uit een conflictzone zijn gevlucht, zoals kindsoldaten. We hebben Solentra versterkt. Solentra wendt zijn specifieke expertise inzake cultuursensitieve traumabehandeling aan op regio's waarvoor de cgg's bijkomende ondersteuning nodig hebben. Solentra zorgt ook voor intervisie, supervisie en deskundigheidsbevorderende acties voor de cgg's.

Tot slot hebben we in de integrale jeugdhulp ook expertise opgebouwd met het omgaan met complexe dossiers en het samenbrengen van diverse expertise als de casus dit noodzaakt, eventueel ook ondersteund met tijdelijke en bijkomende, aan de specifieke situatie gekoppelde, financiering. Het zijn de zogenaamde rugzak-middelen voor knelpunt dossiers. Het spreekt voor zich dat we deze expertise en werkwijze ook kunnen inzetten voor deze kinderen en jongeren.

Wat betreft de meerderjarigen en onze justitiehuisen hebben we in deze commissie reeds verwezen naar de gezamenlijke omzendbrief van de minister van Justitie en de minister van Binnenlandse Zaken inzake de opvolging van 'foreign terrorist figh-

ters', waarbij de regie voor de opvolging van de FTF's op het lokale niveau ligt bij de LIVC's en de lokale taskforces. We volgen op dat punt de visie van de federale overheid. We zijn in de commissie reeds zeer uitgebreid ingegaan op de infofluxen en het belang ervan. We verwijzen ook naar ons antwoord in de commissie Welzijn van 16 mei jongstleden. Hier willen we opnieuw en vooral het belang van de lokale aanpak, zeker in het kader van homegrown terrorisme, benadrukken. Het is de lokale overheid, via de lokale integrale veiligheidscellen, die de regie heeft van een 'disengagement'-traject. Wat zo'n 'disengagement'-traject moet inhouden, hebben we daarnet zeer expliciet toegelicht.

Deze integrale, persoonsgerichte aanpak, die lokaal wordt vertaald in een 'multi-agency'-benadering en samenwerking waarbij politie, lokale overheden, hulpverlening, gezondheidszorg, werk, vrije tijd, de lokale gemeenschap en Justitie zijn betrokken, werd recent nog benadrukt op de RAN-werkgroep Prison en Probation. Ook deze 'multi-agency'-samenwerking wordt sterker benadrukt in het geactualiseerde actieplan. Het strafrechtelijk traject en de opvolging van personen die gekend staan voor gewelddadig radicalisme, ongeacht of zij veroordeeld of verdacht zijn van terroristische misdrijven, moet deel uitmaken van het 'disengagement'-traject. De afstemming tussen enerzijds de bestuurlijke opvolging, de opvolging door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de strafrechtelijke opvolging moet worden verzekerd op zowel het niveau van de lokale taskforces, waarvan naast de inlichtingen- en veiligheidsdiensten ook het parket deel uitmaakt, als op het niveau van de LIVC's, waaraan de justitieassistenten en de consultants deelnemen.

Wat betreft de justitieassistenten geldt dit uiteraard steeds volgens het mandaat dat werd gegeven. Niet bij elk 'disengagement'-traject is een justitiehuis betrokken. Het opsporingsonderzoek loopt nog, er werden geen begeleidingsvoorwaarden opgelegd, de veroordeelde kiest om zijn volledige gevangenisstraf uit te zitten: dat zijn situaties waarvoor er geen mandaat is. De lokale regie door de LIVC en de lokale taskforce is dus essentieel. De aanpak van radicaliseringsdossiers door de justitiehuisen volgt twee sporen. Enerzijds zijn er de huidige radicaliseringsdossiers die reeds worden opgenomen, anderzijds bereiden de justitiehuisen zich voor op een nieuwe golf van radicaliseringsdossiers van personen die nog veroordeeld zullen worden in nieuwe terrorismeprocessen of van veroordeelden die momenteel nog in detentie verblijven maar in de toekomst zullen vrijkomen, al dan niet begeleid door een justitieassistent.

Wat betreft het eerste spoor, de aanpak van huidige radicaliseringsdossiers, worden de trajecten van de betrokkenen in samenwerking met verschillende lokale partners uitgewerkt. Momenteel zijn er een vijftiental dossiers gelinkt aan terroristische misdrijven en een dertigtal zijinstromers. Die laatsten zijn personen die niet gekend zijn of vervolgd worden voor terroristische feiten maar waarvoor er wel een vermoeden van radicalisering is.

Binnen het mandaat kunnen de opgelegde voorwaarden politionele voorwaarden zijn die dan door de politie worden opgevolgd. Voorbeelden zijn dat geen strafbare feiten mogen worden gepleegd, maar ook een contactverbod, een uitgaansverbod en dergelijke. Daarnaast kunnen begeleidingsvoorwaarden worden opgelegd die door de justitieassistent worden opgevolgd. Deze begeleidingsvoorwaarden zijn eveneens zijn divers en op maat gesneden. Voorbeelden zijn het afmaken van een opleiding, het contact houden met een theoloog, het volgen van psychologische begeleiding of het zoeken van werk. De justitieassistenten en de lokale actoren geven deze begeleidingsvoorwaarden samen vorm.

De lokale justitiehuisen werken reeds samen met diensten als de politie, de LIVC's, diverse stadsdiensten, diensten voor thuisbegeleiding, theologen, deradicaliseringsambtenaren en dergelijke. Het doel is het aanbieden van de nodige ondersteuning en omkadering om de betrokkenen opnieuw aansluiting bij hun lokale

leefomgeving te laten vinden en om het risico op recidive of verdere radicalisering tegen te gaan. Ik maak hierbij uitdrukkelijk de bedenking dat, ondanks de gerechtelijke kwalificatie van de terroristische feiten, niet in al deze dossiers sprake is van personen die nu of nog steeds in een radicaliseringsproces zitten.

Met betrekking tot het tweede spoor, de voorbereiding op de golf aan nieuwe dossiers, is binnen het centraal bestuur van de afdeling justitiehuizen een team radicalisering opgericht. Dit team neemt de verschillende taken op zich die met de radicaliseringsproblematiek samenhangen. Tijdens de afgelopen periode heeft dit team onder meer de huidige werkwijze in de justitiehuizen onderzocht en specifieke aanbevelingen in verband met radicaliseringsdossiers uitgewerkt. Daarin wordt een aangepaste werkwijze en organisatie met betrekking tot radicaliseringsdossiers voorgesteld.

Wat de organisatie betreft, houdt dit onder meer in dat een aantal experts in de afdeling wordt ingeschakeld om de justitieassistenten te ondersteunen die in radicaliseringsdossiers worden aangesteld. Deze experts zullen zich voortdurend bijscholen en aan internationale fora deelnemen.

Wat de methodologie betreft, wordt voor deze dossiers een aangepaste werkwijze voorgesteld. Dit omvat onder meer een intensievere verificatie en opvolging en ook een structurele dossierbespreking.

Samen met de diensten van het college van procureurs-generaal en met de gemeenschappen is een leidraad gemaakt voor hoe een mandaat op de meest kwalitatieve wijze kan worden geformuleerd. Het gaat om het belang van het maatschappelijk onderzoek, om een duidelijke formulering van de werkbare voorwaarden en om een verduidelijking van de rol van iedereen binnen de strafrechtelijke vervolging. Deze leidraad zal in het werkveld worden verspreid.

Daarnaast zullen vanuit de afdeling justitiehuizen een aantal partnerschappen worden gesubsidieerd die mee invulling moeten geven aan de verschillende aspecten die nodig zijn om een zo volledig mogelijk 'disengagement'-traject op te zetten. Binnen de middelen van de alternatieve gerechtelijke maatregelen, de zogenaamde globaalplanmiddelen, zullen expliciet middelen worden gereserveerd voor 'disengagement'-trajecten. Hiermee kunnen dan, bijvoorbeeld, trajecten op maat worden gefinancierd of kan islamdeskundigheid worden ingekocht. Er zijn al een aantal contacten gelegd om de reeds bestaande partnerschappen verder uit te bouwen en om nieuwe partnerschappen op te zetten. Het gaan dan om de intensieve trajectbegeleiding, de ideologische en theologische advisering en begeleiding en om de psychologische advisering en begeleiding. Momenteel lopen onderhandelingen tussen de federale overheid en de gemeenschappen om in dit verband een koninklijk besluit uit te vaardigen. Voor de Vlaamse Gemeenschap gaat het om een budget van ongeveer 1 miljoen euro. Dit budget is bedoeld voor trajecten die zijn gekoppeld aan een mandaat binnen de justitiehuizen.

Wat de informatie-uitwisseling betreft, heeft de federale overheid heel wat initiatieven genomen, zoals de verdere uitbouw van de databank van de FTF's, de ontwikkeling van het kader voor de LIVC's, de evaluatie van de omzendbrief betreffende infolux, het wetsontwerp betreffende het beroepsgeheim en de wettelijke basis voor de databank van het directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen met het computerprogramma Sidis Suite. Op basis hiervan wordt de informatie-uitwisseling met de gemeenschappen steeds meer op punt gezet.

Samen met het DG EPI is de persoonsgerichte aanpak in de gevangnissen verder uitgewerkt. De twee experts-consulenten die de hulp- en dienstverlening en de beleidscoördinatoren in de gevangnissen sinds november 2016 versterken,

hebben een niet te onderschatten bijdrage geleverd. Dit is het geval op beleidsmatig vlak en met betrekking tot individuele trajecten.

Er is voor een gefaseerde opstart gekozen. In januari 2017 zijn de consultants gestart in Hasselt, in de afdeling D-Rad:ex. Ondertussen zijn in drie gevangenissen, met name in Hasselt, Antwerpen en Brugge, consultants actief. De startvergadering voor een vierde gevangenis, met name in Gent, heeft plaatsgevonden. Op 15 mei 2017 waren de consultants actief in negentien dossiers. Samengeteld betekent dit 150 gesprekken van gemiddeld twee uur.

Met betrekking tot deze dossiers wordt nauw samengewerkt met de trajectbegeleiders van het justitieel welzijnswerk, de psychologen van de centra voor geestelijke gezondheidszorg en de onderwijscoördinatoren. Daarnaast wordt dit tevens afgestemd met de islamconsultanten, de diensten in de gevangenissen, de gevangenisdirectie, de dienst gezondheidszorg en de psychosociale dienst. De consultants bieden tevens tweedelijns ondersteuning aan de hulp- en dienstverleners in de gevangenis. Het gaat dan om telefonisch consult over individuele dossiers, om de ondersteuning van interviews en om het geven van vormingen. Hiervoor is een aanmeldingsprocedure uitgewerkt. In alle gevangenissen is het thema door de beleidscoördinatoren op de agenda geplaatst van het structureel overleg met de hulp- en dienstverlenende partners. Op deze wijze wordt in elke gevangenis een beleid met betrekking tot dit thema uitgewerkt. De trajectbegeleiders, het justitieel welzijnswerk, het forensisch team van het cgg, de consultants van de VDAB, de onderwijscoördinatoren en dergelijke bieden de geradicaliseerde gedetineerden een hulp- en dienstverleningsaanbod aan. De consultants bieden ondersteuning waar dat nodig is. Er is afstemming met de islamconsultanten.

We werken deze persoonsgerichte aanpak uit samen met het DG EPI, dat het detentietraject uitwerkt. We moeten continu zoeken naar een afstemming tussen het detentietraject, met de hieraan inherent verbonden veiligheidsaspecten, en het re-integratietraject. Er is structureel overleg tussen de afdeling Welzijn en Samenleving en het DG EPI om tot een afgestemde aanpak te komen van de problematiek van radicalisering in de gevangenissen. Om de continuïteit van het traject te kunnen verzekeren, is ook de afdeling justitiehuisen bij dit overleg betrokken. Voor het verdere traject na de gevangenis wordt aan het justitiehuis een mandaat verleend. Tijdens een gemeenschappelijk infomoment voor de lokale directies, de lokale psychosociale diensten en de beleidscoördinatoren in de gevangenissen in maart 2017 is deze aanpak van de radicalisering in de gevangenis toegelicht.

Tegelijkertijd met de implementatie van de persoonsgerichte aanpak in de gevangenissen wordt tevens een draaiboek uitgewerkt. Dit draaiboek is reeds vergevorderd, maar is onder meer afhankelijk van de eerder vermelde federale initiatieven betreffende de informatie-uitwisseling. Dit draaiboek zal nog enige tijd een 'work in progress' blijven en moeten worden bijgestuurd.

Ik sluit af. Alle acties zijn lopende en worden bijgestuurd en versterkt. We maken ook duidelijke keuzes. De duidelijke regierol van de lokale besturen en actoren moet verder worden ondersteund. We hebben hierbij tevens oog voor de expertise van alle gemeenschappen, lotgenoten en slachtoffers. We zijn er uiteraard van overtuigd dat hun inzichten kunnen bijdragen tot een gerichte aanpak.

4. Acties Onderwijs

Minister Hilde Crevits: Minister Liesbeth Homans heeft terecht naar een aantal nieuwe zaken verwezen, maar we moeten ons tevens focussen op wat al was afgesproken. Ik zal me beperken tot een paar nieuwigheden met betrekking tot Onderwijs. Het onderwijs speelt vooral een rol op het preventieve vlak. Het onder-

wijs heeft de taak ervoor te zorgen dat jongeren als weerbare en kritische mensen in het leven leren staan. Heel wat acties kunnen op dit vlak meehelpen.

4.1. Coördinatie en samenwerking in uitvoering

Wat het centrale aanspreekpunt in het onderwijs betreft, hebben we een deradicaliseringsambtenaar. Zij fungeert als het centrale aanspreekpunt voor onze scholen en CLB's. Iedereen kan bij haar terecht met vragen over radicalisering, met de vraag hoe een school met leerlingen in debat kan treden of met de vraag tot wie een school zich kan richten om gespecialiseerde ondersteuning te krijgen.

Uit de cijfers blijkt dat het aanspreekpunt sinds januari 2015 ongeveer 900 keer is geconsulteerd. Met betrekking tot het aantal vragen dat de deradicaliseringsambtenaar krijgt, zien we een bepaald patroon. Als er een aanslag is geweest, stijgt het aantal vragen. Dat is normaal. We zien echter ook dat er sowieso meer vragen komen in de buurt van bepaalde feestdagen, bijvoorbeeld het Suikerfeest. Dat zijn dan veeleer algemene vragen over levensbeschouwing.

Tijdens de vorige voortgangsrapportage was er het een en het ander te doen over de contacten met de lokale politie. Vorige week is in de commissie Onderwijs een vraag om uitleg hierover behandeld en heb ik een zeer uitgebreide stand van zaken gegeven. Iedereen kan dit in het verslag nalezen.

De vorige keer is me gevraagd de lijst met contactpersonen online te plaatsen. Ik heb dat voorgesteld, maar ik heb de wind van voren gekregen. Zo heeft onder meer een van onze gouverneurs me gevraagd op te letten want dit zou gevaarlijk kunnen zijn. Ik heb de kwestie aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer voorgelegd. Na het inwinnen van advies en het voeren van gesprekken hebben we een compromis bereikt. We hebben beslist de lijst niet integraal online te plaatsen. Het personeelsverloop en andere evoluties in de werking van de lokale politiezones kan ertoe leiden dat wijzigingen optreden die het moeilijk maken de lijst te allen tijde up-to-date en correct te houden.

Ik heb de administratie dan ook de opdracht gegeven een beveiligde online databank op te stellen naar analogie van de databank van de CLB-artsen waarover we al beschikken. Zodra een wijziging optreedt, wordt dit ingevoerd. Elke school kan de wijziging in de lijst met contactpersonen zien. Het is de bedoeling de school-directies met een wachtwoord toegang tot de databank te geven. Indien er een wijziging is, kan de politiezone dit zelf aanpassen. Die lijst staat nu al ter beschikking en is te vinden op 'Mijn Onderwijs'. Er is echter nog geen automatisch update-systeem. Dat zal er zeker komen in de loop van dit jaar. De medewerkers van mijn administratie hebben alle contactpersonen zelf opgebeld om na te gaan of de lijst up-to-date is. We hebben er nog een paar foutjes uitgehaald. De plooiën zijn glad-gestroken en we zijn het eens over de databank die er zal komen.

De Brusselse politiezones vormen een heet hangijzer. Met betrekking tot de communicatie hebben we onze referentiepersonen inzake radicalisering in de koepels, het gemeenschapsonderwijs en de CLB's gevraagd zich te informeren over de samenwerking met de lokale politie. We inventariseren nu de bijkomende noden. Op basis van de feedback komt er een tweede overleg met alle Brusselse politiezones. Dit wordt dan wel een overleg waar de onderwijspartners bij aanwezig zijn. We zullen nagaan wat we nog concreet kunnen veranderen.

Als de nood bestaat, ben ik zeker bereid gezamenlijke overlegplatforms op te richten. Eigenlijk bestaat er al een overlegplatform. De vraag is dan ook of we iets nieuws moeten oprichten. Het is echter niet evident in Brussel snel iets geregeld te krijgen.

4.2. Ondersteunen van de lokale aanpak

Over de ondersteuning van de lokale aanpak is al zeer veel gezegd. Ik wil dit nog even aanvullen. Het begeleidingsaanbod in het onderwijs is ernstig veranderd. Voor de jongeren die begeleiding nodig hebben, zijn alle mogelijke trajecten omgevormd tot naadloos flexibele trajecten. Die NAFT's kunnen worden ingezet en bieden maatwerk voor die jongeren die het op school tijdelijk wat moeilijker hebben. De NAFT's kunnen in of buiten de schoolcontext worden gevolgd.

Ik wil nog wijzen op twee projecten in de context van onderwijs en preventie die zeer interessant zijn om te volgen, namelijk CONNECT en het onderwijsnetwerk islamexperten. Ik zal eerst op het onderwijsnetwerk islamexperten ingaan.

Ik ben blij dat minister Homans daarnet heeft verklaard ook in het tegendiscours te willen investeren. Vanuit het onderwijsnetwerk islamexperten zijn we zelf gestart met het tegendiscours in de scholen vorm te geven. Dat heeft succes.

De coördinator van dit netwerk is nog steeds Khalid Benhaddou. De vorige keer heeft mevrouw Kherbache wat kritiek gegeven. Ze vroeg zich af of hij wel voldoende wordt omkaderd. Ik heb hem dat gevraagd. Hij vond dat hij voldoende werd omkaderd, maar we hebben hem toch een administratieve kracht gegeven. Die persoon, die de planlast van Khalid Benhaddou moet verminderen, is op 1 september 2016 aangesteld en is nu volop aan de slag.

Wat de cijfers betreft: het netwerk wordt preventief ingeschakeld om klasgesprekken te begeleiden, maar ook curatief als eerstelijnswerkers signalen ontvangen van leerlingen die mogelijk zouden radicaliseren.

In overleg met de vraagsteller wordt er altijd op maat naar een gepast antwoord gezocht. Khalid en zijn mensen zijn nooit het antwoord. Op vraag van de eerstelijnswerkers kunnen zij antwoorden, maar ze kunnen ook doorverwijzen. Als het gaat over jongeren die verontrustend gedrag vertonen, moet het CLB een draaischijf zijn. Khalid kan dienen als preventief informatiepunt, als curatief doorgeefpunt of als eerste adviseur, maar iedereen moet wel de rol spelen die hij kreeg toebedeeld in het hele systeem.

Dit aanbod is gratis voor scholen, CLB-medewerkers en time-outprojectbegeleiders. Tot nog toe kreeg het netwerk 481 aanvragen tot interventie. Tussen 1 oktober 2015 en 1 oktober 2016 waren er dat 255, sinds 1 oktober 2016 zitten we nu al aan 228. In het tweede werkjaar zullen er dus meer interventies zijn dan tijdens het eerste jaar.

Net als het aantal vragen dat aan onze deradicaliseringsambtenaar wordt gesteld, fluctueert het aantal vragen aan het netwerk op basis van de actualiteit. De pers-aandacht en een grotere bekendheid van het netwerk zorgen er ook voor dat er vaker een beroep wordt gedaan op Khalid en zijn mensen. Ook Klasse besteedt er voldoende aandacht aan.

Het netwerk werkt met vrijwilligers. Daarover zijn er wat vragen geweest, maar Khalid en zijn mensen vinden het heel belangrijk dat het ook in de toekomst zo blijft, omdat het van belang is dat er vanuit de moslimgemeenschap spontaan vrijwilligerswerk wordt gedaan om het tegendiscours vorm te geven. Men wil dat niet alleen aan professionelen overlaten, en vindt dat dit ook vanuit de mensen zelf moet komen.

Het tweede project waar ik melding van maak, is het project CONNECT van vzw Arktos, dat sinds 1 januari 2015 loopt. We voorzien hiervoor 190.000 euro. Het is

zeer waardevol werk. Ook de Nederlandse staatssecretaris is ernaar komen luisteren.

In de periode oktober 2016 tot maart 2017 werden er 37 scholen en één scholengemeenschap van de vier onderwijsverstrekkers ondersteund door CONNECT. Die ondersteuning loopt nog tot eind augustus 2017. Vanzelfsprekend zal ik die steun verlengen en misschien zelfs uitbreiden als dat nodig is. Ik verneem dat er toch wat extra scholen zijn die volgend schooljaar graag ondersteuning zouden krijgen. We gaan ons dus proberen aan te passen op maat van de noden die er zijn, zoals u dat ook van ons verwacht.

Dan nog enkele nieuwe acties ten opzichte van het vorige plan. Met de beide collega's wil ik de brug maken tussen bepaalde doelgroepen en het hulpverleningsaanbod van Vlaanderen. Het is van groot belang dat het aanbod bij iedereen gekend is. Dit gaat veel breder dan het loutere aanbod rond radicalisering. Dit kan bijvoorbeeld gaan over het aanbieden van een waardevolle naschoolse bezigheid aan kinderen, waardoor ze niet op straat hangen. Via allerlei preventieve projecten kunnen we ervoor zorgen dat de stap naar radicalisering in het beeld van een jongere onmogelijk wordt, omdat hij of zij daar geen behoefte aan heeft. Eind dit jaar plannen we nog een projectoproep om daarover bepaalde projecten op te zetten. Een van de projecten kan zijn om jongeren met een migratieachtergrond bijvoorbeeld toe te leiden tot de lerarenopleiding. Vandaag was er in de krant een ander over te doen dat er te weinig zijn en sommigen zien daar een zekere discriminatie in. Het is wel de jongere zelf die de keuze moet maken om een lerarenopleiding te volgen. Als er met rolmodellen wordt gewerkt, merken wij dat men wel de sprong kan maken.

Er wordt een oproep gelanceerd om in te zetten op polarisatiemanagement en weerbaarheidstraining voor leerkrachten. Via de Vlaamse deradicaliseringsambtenaar krijgen we steeds meer vragen over polarisering. Bijvoorbeeld naar aanleiding van de staatsgreep in Turkije was er in een aantal scholen heel wat te doen over de conflicten tussen Gülen- en Erdoganaanhangers. Het is dan van belang dat de school, de directie maar ook het leerkrachtenteam, voldoende weerbaar is om daarmee om te gaan. Daarom willen we daar extra in investeren op de plaatsen waar dat nodig is.

Er is ook de oprichting van een werkgroep Brussel/Vlaamse Rand om de noden in kaart te brengen, samen met de ministers Guy Vanhengel en Sven Gatz.

4.3. Versterken van kennis en expertise

Hierover werden al vragen gesteld in de plenaire vergadering. Moskeeën vormen een belangrijk aanspreekpunt binnen de gemeenschap. We proberen daar ook op in te spelen. Hoe willen we werken? We willen alle voorzitters informeren over het onderwijsaanbod zodat ze daar zeer gericht naartoe kunnen leiden. We willen werken rond het versterken van burgerschapscompetenties via ondersteuning van leerkrachten. Precies vandaag vindt er een studiedag plaats omdat er een peiling is gebeurd over burgerschapseducatie bij jongeren. Later zal daarover worden gecommuniceerd. Over het algemeen is de vaststelling tot mijn vreugde positief. Zeker jongeren van aso, tso en kso scoren goed inzake burgerschapsvorming, bij bso is dat iets minder. Daar moeten we dus een tandje bijsteken. We geven aan organisaties al ondersteuning, denk maar aan de Kazerne Dossin, de Koning Boudewijnstichting en ook Studio Globo.

In mediawijsheid en ondersteuning van leerkrachten wordt 7000 euro geïnvesteerd. Daarop wordt verder ingezet. We verzamelen goede praktijkvoorbeelden over het werken rond interlevensbeschouwelijke dialoog. Het GO! heeft een gemeenschapspelijke studiedag voor alle leerkrachten levensbeschouwing georganiseerd in de

voorbijde weken. De focus lag op de interlevensbeschouwelijke dialoog. Het is heel belangrijk dat we daar in de komende jaren veel meer dan nu aandacht aan besteden, maar ook dit is in het parlement al vrij uitgebreid besproken.

Op de conferentie van onderwijsministers is Vlaanderen mee trekker om een competentiekader voor burgerschap te ontwikkelen. Het is mijn droom dat alle jongeren hetzelfde burgerschapspakket zouden krijgen in alle scholen binnen de Raad van Europa. Ondertussen is de testfase afgelopen en een aantal Vlaamse scholen hebben eraan deelgenomen. Er werd mooi beschreven wat leerlingen moeten kennen en kunnen inzake burgerschapseducatie, en die informatie kan ook worden meegenomen in het eindtermendebat dat op dit ogenblik wordt gevoerd en dat zeker een goede input zal geven.

Het canvas noodplanning hebben we aangepast. Dat heb ik de vorige keer al gezegd. We hebben een draaiboek over wat te doen bij terreurniveau 4 of dreigingsniveau 3. We hebben de commentaar gekregen dat het iets toegankelijker mag worden geschreven. We zijn dus nu een toegankelijker en gebruiksvriendelijker versie aan het maken. We bekijken ook op welke manier we wat we hebben voor het leerplichtonderwijs, kunnen klaarmaken voor het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs.

Zo kom ik bij de engagementsverklaring van de Executieve van de Moslims van België ten behoeve van de kwaliteit van het islamonderwijs. Vorige week zat de Vlaamse Regering nog samen met alle levensbeschouwingen om een engagementsverklaring te tekenen. Daarnaast hebben we in Onderwijs ook een engagementsverklaring met de EMB om de kwaliteit van het islamonderwijs te verbeteren. Daar zit al de lerarenopleiding in van islamleerkrachten en bekwaamheidsbewijzen. Zowel in de commissie als de plenaire vergadering van het parlement hebben we daarover niet zo lang geleden een uitgebreide dialoog gevoerd. Met uw permissie zal ik dat hier niet allemaal herhalen. U vindt het ook terug in het verslag. Precies deze namiddag is de eerste vergadering over de operationele fasering van de bekwaamheidsbewijzen, omdat ik tempo wil maken zodat die hele toestand proper en net is geregeld.

Voor inspectie en lesmateriaal hebben we een extra dame aangeworven om na te gaan op welke manier leerplannen helder kunnen zijn en hoe we de inspectie kunnen versterken.

4.4. Mobiliseren van het middenveld

Het is van belang dat we het middenveld mee hebben als we radicalisering op een goede manier willen vermijden. Ik verwijs in het bijzonder naar de lotgenotengroepen die in belangrijke functies als brugfiguur of rolmodel kunnen fungeren ter preventie van radicalisering en voor de toeleiding naar hulpverlening, scholen en CLB's. Mama's van de Syriëstrijders kunnen bijvoorbeeld heel nuttige informatie bezorgen over de manier waarop het met een jongere is gegaan. We willen hen dan ook dichter betrekken bij de schoolcontext om inzicht te geven in die processen, hoe ze verlopen en hoe we mensen kunnen versterken.

In onze overeenkomst met de ouderkoepelverenigingen hebben we gevraagd dat er meer aandacht zou gaan naar ouders uit bepaalde doelgroepen om hen mee te helpen nadenken over hoe radicalisering kan worden vermeden.

Tot slot en als kers op de taart zijn we volop in overleg met de scholieren om te kijken hoe 'peer support' – de sociale druk die jongeren op elkaar zetten – in het kader van tegenpolarisering een rol kan spelen. Voor pestgedrag en conflicten tussen jongeren doen we al een beroep op het netwerk. Jongeren hebben dat zelf ook opgenomen. Bij ons leeft de vraag hoe je vanuit de netwerken van de jongeren

zelf, en in het bijzonder de scholierenkoepel, de jongeren een rol kunt laten spelen om signalen te herkennen die zouden kunnen wijzen op een stijgende radicalisering en polarisering.

Begrijp me niet verkeerd, we willen zeker de verantwoordelijkheid niet bij de jongeren leggen. We hebben wel geleerd uit de ervaringen met pesten en conflictbestrijding dat als je jongeren de kans geeft om mee verantwoordelijkheid te nemen, je een veel beter inzicht krijgt in hun leefwereld en zo goed signalen kunt leren herkennen. We zijn met hen in gesprek daarover, er zijn al workshops geweest. Voor dit schooljaar hebben we een extra voltijds equivalent en extra werkingsmiddelen gepland. Als we een overeenkomst bereiken, zouden we voor het volgende schooljaar een extra voltijds equivalent kunnen realiseren, maar we moeten zeer goed de grenzen bewaken van wat jongeren zelf via 'peer support' kunnen bijdragen. Dat is nog niet helemaal uitgeklaard. Daarover zijn we in onderhandeling.

5. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

5.1. Tussenkoms van Yasmine Kherbache

Yasmine Kherbache: Dank aan de ministers voor de uitgebreide toelichting over het nieuwe actieplan. Bij de motivering van de vernieuwing van het actieplan wordt gewezen op het feit dat zowel het federale kader als de risico's op het terrein zijn gewijzigd. Men verruimt nu de focus naar de 'homegrown terrorists'. Helaas hebben we de afgelopen weken gezien dat het ook in de andere steden een groot probleem wordt, dat men niet alleen moet focussen op vertrekkers en terugkeerders, maar helaas ook op personen die vrij snel radicaliseren en zelfs overgaan tot geweld. Het is dan ook zeer goed dat men dit meeneemt in het actieplan.

Daarbij wordt de cruciale rol benadrukt – dat hebben we ook de laatste dagen gehoord, in het bijzonder door minister van Binnenlandse Zaken Jan Jambon – die de lokale besturen in Vlaanderen op dat vlak spelen in het detecteren van de risico's en het snel uitwisselen van informatie. Hij geeft aan dat de lokale besturen natuurlijk het meest vertrouwd zijn met wat er leeft in de buurten om tijdig te kunnen ageren. Dat was eigenlijk ook de kernboodschap in de resolutie die twee jaar geleden kamerbreed is goedgekeurd. Daarbij werd heel duidelijk aangegeven om de lokale besturen te versterken en om een risicoanalyse te maken die een zeer duidelijk beeld geeft van de risico's op het terrein om er daadkrachtig op te kunnen inspelen.

In het overzicht van de acties valt me één ding enorm op, omdat het gaat over de knelpunten die we al een tijd signaleren en die serieuze gaten in het veiligheidsnet laten. In de afgelopen jaren is er een veiligheidsketen ontwikkeld: op het federale niveau is er een nationale taskforce, er is een lokale taskforce, een integrale veiligheidscel, en er is een zeer duidelijke operationele aansturing. De zwakke schakel in die keten is echter de Vlaamse aansturing. Een Vlaams totaaloverzicht en een Vlaamse risicoanalyse ontbreken. Ik vind dat verontrustend.

Ik geef wat voorbeelden. Zelfs in de nieuwe acties is op dat vlak geen vooruitgang geboekt. Hebben wij een duidelijk bovenlokaal beeld van de risico's in Vlaanderen? Ik herinner mij een van mijn schriftelijke vragen aan minister Homans: is er een objectieve risicoanalyse? Toen luidde het antwoord: er is geen globale analyse, maar gemeenten die het nodig vinden om een subsidie aan te vragen, doen dat en motiveren dat. Dat is niet hetzelfde als een risicoanalyse, dat geeft aan dat er op dat vlak geen totaaloverzicht is. Federaal minister Jambon zei in het weekend dat er maar in de helft van de Vlaamse gemeenten een LIVC is. Hij roept de gewesten op en hij kijkt dan wellicht naar u, minister, om daar werk van te maken en beter te doen op lokaal niveau.

Soms roept de situatie vragen op. In Borsbeek is er geen LIVC, maar wel FTF's. Hoe komt dat? Heel de opvolging op lokaal niveau is van cruciaal belang. Dat hebt u, minister, altijd benadrukt: lokale autonomie, integrale aanpak op lokaal niveau.

Nog een voorbeeld, maar dit is geen recente federale informatie, de laatste stand van zaken ken ik niet, en een Vlaams overzicht hebben we niet. In Edegem was er geen LIVC vorig jaar, ik weet niet of er nu één is. Er waren wel FTF's van de verschillende categorieën in Edegem gedomicilieerd. Dat zijn gaten in het veiligheidsnet.

Volgens de afgelopen opvolgingsrapportages is een van de knelpunten dat als iemand die wordt opgevolgd door de veiligheidsdiensten van OCAD, verhuist, dan verdwijnt die van de radar wat de lokale opvolging betreft. We merken een verschuivingsgedrag. Vandaar dat ik altijd benadruk dat een bovenlokaal overzicht zo belangrijk is. Zo kunnen de lokale diensten meteen worden geïnformeerd als iemand verhuist. De bovenlokale operationele Vlaamse aansturing is daarvoor essentieel.

Ik heb dat voorbeeld al eens gegeven, ik wil er geen karikatuur van maken, maar als een werkzoekende verhuist van de ene gemeente naar de andere, verdwijnt die op bovenlokaal niveau bij de VDAB niet van de radar. Niet. Iemand die gesignaleerd is als potentieel gevaarlijk of als FTF, wordt niet opgevolgd op Vlaams niveau. Er wordt verwezen naar de LIVC's. In antwoord op mijn schriftelijke vragen wordt altijd verwezen naar de LIVC's. Die moeten dat wel doen, maar het is belangrijk dat, als men alle Vlaamse diensten mee wil inzetten bij de integrale opvolging, men dat totaaloverzicht heeft.

Een ander voorbeeld gaat over de justitiehuisen in de LIVC's. Ik kreeg een uitgebreid antwoord van de minister over de participatie van de justitiehuisen in de LIVC's. In minder dan de helft van de veertien LIVC's is er een systematische aanwezigheid van de justitiehuisen. Waarom geen systematische aanwezigheid? Minister Vandeurzen, dat is een concrete vraag aan u.

U weet dat heel veel van de geradicaliseerden, veroordeelden of die op de lijst staan, een gerechtelijk verleden hebben, van kleine tot grote criminaliteit. Dat zijn de zogenaamde draaideurcriminelen. Er is een grote link of correlatie tussen die twee. Het is essentieel dat de justitiehuisen systematisch betrokken worden bij de LIVC's. Niet alleen voor de dossiers waar er een mandaat is, maar ook voor de informatie-uitwisseling is dat heel belangrijk.

Stel, men signaleert een probleem op lokaal niveau waarbij persoon X problematisch lijkt te zijn. Het justitiehuis kan die persoon op een andere manier kennen, voor andere feiten of misdrijven, hij kan overvallen hebben gepleegd of een drugsverleden hebben. Dan legt men op dat moment aan die partnertafel systematisch de link. Dat was de essentie van wat we in de resolutie hebben gevraagd: systematische aanwezigheid van de kernactoren rond de partnertafel.

Er is nu een oproep van minister Jambon aan de gewesten om meer werk te maken van de LIVC's.

Minister Homans en anderen, binnen Onderwijs is er eigenlijk wel een omzendbrief tussen politie en onderwijs. Dat is een goed voorbeeld. Ik vraag me af waarom dat niet kan bij de andere diensten, maar ook binnen Welzijn. Bij Welzijn is dat er momenteel niet. Ik heb gevraagd naar de participatie van de CAW's in de justitiehuisen. In Antwerpen is men tot de conclusie gekomen dat men ad hoc gaat werken, er is geen systematische aanwezigheid in de LIVC's. In Kalmthout is er een infodag geweest, daar is nadien niets structureels uit gekomen. De LIVC van Boechout heeft het CAW uitgenodigd, zonder gevolg. Dat is dus geen structurele

aanpak. Uiteraard moet er maatwerk gebeuren en zo meer. Rond die partnertafel veronderstel ik dat men een systematische aanwezigheid organiseert, want ik denk dat er goede informatie kan worden uitgewisseld.

Dat brengt me bij een ander knelpunt. Minister Vandeuren, u rekent op het federale niveau voor het creëren van een wettelijk kader voor het beroepsgeheim. Dat vragen wij nu al twee jaar. Men verwijst altijd naar de wetswijzigingen die men vraagt. Intussen zou u toch al wat meer duidelijkheid kunnen creëren over wat kan en wat niet kan. U zou in ieder geval wat harder op de tafel kunnen kloppen bij het federale niveau. Keer op keer, om de zes maanden, wordt er verwezen naar het federale niveau. U hebt de vorige keer al gezegd dat men bezig is aan een federaal wetsvoorstel. U hebt het federale debat toch ook gevolgd, neem ik aan? Het ging vooral over de meldingsplicht van alle sociopreventieve werkers.

De welzijnssector heeft toen terecht opgemerkt dat het voor een goede informatie-uitwisseling zwaaien is met verplichtingen op dat vlak. Dan moet er extra druk worden gelegd op de hulpverleners, zodat zij liever niets weten dan wel iets weten en daardoor op een of andere manier aansprakelijk worden geacht. Ik wil maar zeggen: we hebben die debatten gehad. We hebben twee jaar geleden de experts gehoord. Zij gaven aan: maak een kader om verontrustende signalen te melden zonder de hulpverleners in de problemen te brengen. Een meldingsplicht is extra druk leggen op die hulpverlener. Hij kan aansprakelijk worden gesteld als hij iets niet gemeld heeft. Minister, informatie-uitwisseling is iets heel anders dan meldingsplicht.

Een ander knelpunt is de opvolging in de gevangenissen. In mei hebben we daarover een debat gehad in de commissie. Ik heb toen gezegd dat we tachtig 'terrogedetineerden' hebben. Volgens minister Koen Geens zijn er een driehonderdtal geradicaliseerden. Wat de specifieke opvolging betreft, zegt het actieplan dat we werken aan 'disengagement'-trajecten. In september vorig jaar was er de definitie. We zien wat er op het terrein concreet gebeurt. Op basis van de informatie die u hebt gegeven, weten we dat er elf gevangenen effectief in de gevangenissen een specifiek traject volgen. In de justitiehuisen zijn er veertien geradicaliseerden. Het aantal personen dat zo'n specifieke begeleiding nodig heeft, is veel groter. In de gevangenis zijn er al tachtig 'terrogedetineerden'. Dan heb ik het nog niet over geradicaliseerden, enkel over mensen die veroordeeld zijn voor terreurmisdriven.

In mei 2017 hebt u ook gezegd dat we het reguliere aanbod hier voor kunnen inzetten. Ik heb toen gewezen op het feit dat de wachtlijsten voor psychologische begeleiding en re-integratiebegeleiding vanuit het justitieel welzijnswerk en vanuit de gevangenissen soms langer zijn dan de straf die sommige gedetineerden moeten uitzitten. Gevangenisdirecteuren hebben dat al aangekaart. Het gevangenis-personeel heeft dat al aangekaart. Procureur Frédéric Van Leeuw heeft gezegd dat we werk moeten maken van het probleem van de radicalisering in de gevangenissen. U hebt in mei gezegd dat u daarvoor in extra middelen zou voorzien. Maar ik zie de versterking van het reguliere aanbod niet opduiken in het actieplan.

Vorig jaar in september hebben wij naar aanleiding van de definitie die ontwikkeld was, gezegd dat zo'n 'disengagement'-traject of deradicaliseringstraject zeer belangrijk is. Maar dan moeten er voor het kwaliteitskader een aantal duidelijke criteria worden opgelegd voor diegenen die zo'n 'disengagement'-traject aanbieden. U hebt daarnet DeRadiAnt vermeld. Aan welke criteria worden die onderworpen? Ik ga er ook van uit dat alle privépartners die in zoiets gevoeligs als een deradicaliseringstraject worden ingeschakeld, zelf een onberispelijk profiel hebben. Stel dat iemand on hold wordt gezet wegens grensoverschrijdend gedrag, hebt u daar al het signaal gegeven dat dit niet kan? Legt u daarvoor criteria op? De minister van Onderwijs doet dat bijvoorbeeld voor de begeleiding in de scholen. Als het gemeenschapsonderwijs iemand voor deradicalisering inschakelt die zelf

door justitie wordt berecht en een strafrechtelijk dossier heeft, geven wij dan het juiste voorbeeld?

Dat legt de vinger op de wonde. Zijn er eigenlijk duidelijke criteria? Zijn er kwaliteitsstandaarden? Er wordt gesproken over integriteit en een onberispelijk imago in verband met onze normen en waarden. Minister Homans heeft dat benadrukt. Dan neem ik aan dat er strikte criteria worden gehanteerd voor diegenen die die normen en waarden moeten meegeven, zowel in 'disengagement'-trajecten als voor de klas.

Ik heb twee voorbeelden gegeven. Ten eerste, het gemeenschapsonderwijs dat in zee gaat met iemand die een strafblad heeft. Ten tweede, iemand bij DeRadiAnt die op non-actief is gezet wegens grensoverschrijdend gedrag. Is er vanuit Vlaams niveau een concrete strategie om daarmee om te gaan?

Ten slotte heb ik nog twee kleine vragen. Er is nu ook in de titel van het actieplan een focus op de aanpak van polarisering. In de resolutie is er ook al gezegd dat samenwerking met de geloofsgemeenschappen daarin heel belangrijk is: "De moskeeën kennen de moslingemeenschap zeer goed, neem die mee als bondgenoot."

Minister Homans, wat de erkenning van moskeeën betreft, wordt er geen vooruitgang aangekondigd in het actieplan. We hebben een debat gevoerd. Ik paraphraseer wat u hebt aangegeven: "Ik heb niet voldoende informatie. Ik ga een moskee niet zomaar erkennen. Want als er iets in die moskee gebeurt, ben ik politiek verantwoordelijk." Het ging toen over de Turkse moskeeën. De twintig moskeeën hebben toen groen licht gekregen van minister Geens. Ze hebben dus groen licht gekregen vanuit veiligheidsoogpunt. Het enige wat dan uw bevoegdheid betreft, is de integratie van die moskeeën in de buurt: hoe zijn ze ingeburgerd?

Minister, veiligheid valt niet onder uw bevoegdheid. Minister Geens heeft groen licht gegeven. Verwijs dan naar minister Geens. Als er iets gebeurt in een moskee, zal iedereen verwijzen naar minister Geens. Dat argument gaat dus niet op. Het luik integratie en inburgering daarentegen valt inderdaad onder uw bevoegdheid. En wie kent de realiteit van het terrein het best? De lokale besturen. Dat is ook wat u systematisch herhaalt: de lokale autonomie, de lokale besturen. Waarop wacht u om de dossiers, de erkenningsdossiers door te sturen naar de lokale besturen zodat die erkenning kan gebeuren?

U gaf in een interview aan dat er kennelijk slechts een budget is voor twintig imams. Minister Geens heeft gezegd: "Het budget ligt er voor tachtig erkenningen. Twintig dossiers hebben al groen licht gekregen." Gebruik dat dan ook. Gebruik die positieve signalen voor de aanpak van polarisering, voor het detecteren van problemen. Neem die moskeeën als partners. Er is juridisch geen argument. U hebt enkel een politiek argument. U hebt het over normen en waarden. Juridisch hebt u eigenlijk geen argument. Ik vind dat op dat vlak problematisch. In ieder geval houdt niets u eigenlijk tegen om die dossiers naar de lokale besturen te sturen. Waarom doet u dat niet?

Ik eindig met een positieve noot. Minister Crevits, Khalid Benhaddou levert inderdaad voortreffelijk werk. Ik ben blij te horen dat er versterking wordt gepland. Ik heb deelgenomen aan een infodag voor leerkrachten levensbeschouwing in Ninove. Er was iets dat mij opviel. Khalid Benhaddou gaf zijn infosessie. Nadien kwamen er gigantisch veel vragen van de leerkrachten. Minister, hoe gebeurt die opvolging? Bij het naar buiten gaan, zeiden de leerkrachten: "Wij zijn wakker geworden door de toelichting van Khalid Benhaddou, maar nu weten we niet goed hoe we daar in de praktijk mee moeten omgaan." Minister, hoe gebeurt de opvolging?

En ten slotte, wat is de stand van zaken inzake de imamopleiding?

5.2. Tussenkomsst van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels: We houden nu de vierde rapportage. Ik wil een pluim op de hoed steken van de dames en heren ministers, omdat alle acties opgestart, uitgevoerd of lopende zijn. Er is dus een hele beweging opgestart in onze steden en gemeenten. Mensen zijn zich heel bewust van de problematiek. Spijtig genoeg is het voor niemand meer vreemd. Maar het is toch wel heel belangrijk dat onze maatschappij er alert voor geworden is.

Verder ben ik heel tevreden met de projectgroep die zal worden opgestart rond het mobiliseren van maatschappelijke tegengeluiden. Ik denk dat wij via deze actie een belangrijk forum kunnen bieden aan de moslims in onze gemeenschap, die op deze manier een tegenverhaal kunnen bieden. Het beste tegenverhaal kan komen van mensen uit de moslimgemeenschap zelf. Ik denk dat deze projecten de kans kunnen bieden om zich beter te organiseren, zich te professionaliseren of dat de organisaties die er reeds zijn, zich kunnen verbreden.

Ik leg even een link die misschien niet even logisch is, maar ik maak hem toch. We hebben in de commissie Onderwijs al vaak gediscussieerd over de leerplannen en over het feit dat we bezorgd zijn over het feit dat die leerplannen rechtstreeks worden vertaald uit Turkije en dat we veel meer leerplannen willen die geënt zijn op onze Vlaamse context en cultuur. Ik denk dat dit eigenlijk in elkaars verlengde kan werken. De tegenverhalen kunnen groeien vanuit de moslimgemeenschap en uiteraard ook vanuit andere organisaties. En verder is er het feit dat onze leerplannen zich in onze Vlaamse cultuur inplannen. In dat opzicht zal de godsdienst binnen een veel bredere, ruimere blik kunnen worden geïnterpreteerd. Het is heel belangrijk dat jongeren vanuit deze verschillende hoeken dezelfde boodschap krijgen.

Ik ga nog even in op de peiling van de burgerschapseducatie. Ik veronderstel dat we dit zullen opvolgen in de commissie Onderwijs. Ook het referentiekader burgerschap en het eindtermendebat dat daarrond zal worden gevoerd, zullen we zeker verder opvolgen. De commissie Onderwijs hecht daar veel belang aan.

5.3. Tussenkomsst van Imade Annouri

Imade Annouri: Eerst wil ik een algemene appreciatie uitdrukken. Ik vind het goed dat de polarisering die opkomt in onze samenleving en die gemeenschappen intern verdeelt, maar ook tegen elkaar opzet, meer expliciet wordt opgenomen in de nieuwe actieplannen die nu voorliggen. Het toont inderdaad aan dat we inspelen op wat er gebeurt binnen de samenleving en dat we daarin actie willen ondernemen.

Minister Homans, er staat "nieuwe actieplannen, versterken van actieplannen en doorzetten van andere actieplannen.". Ik neem aan dat alle nieuwe actieplannen gepaard gaan met een nieuw budget. U hebt een paar dingen toegelicht, waarbij u een bedrag hebt genoemd. Ik neem aan dat dat geldt voor alle nieuwe actieplannen die er zijn. Of niet? Kunt u daarover misschien wat meer uitleg geven?

Minister Crevits, u zult verder inzetten op het netwerk van islamexperten. De signalen die wij ontvangen, zijn dat zij heel goed werk leveren. Het is goed dat de naam van iemand als bijvoorbeeld Benhaddou door iedereen in de mond wordt genomen en dat die heel positief wordt aanvoeld. Alleen denk ik dat dat tegelijk ook een kwetsbaarheid is. Het gaat om één iemand, waarop ongelooflijk veel verantwoordelijkheid rust. Iedereen is ervan overtuigd dat die goed werk levert. Maar hij kan natuurlijk niet alles alleen doen. Ik weet dat er een heel team van vrijwilligers rond hem zit, die heel veel werk doen. Minister, op welke manier worden die vrijwilligers op dit moment bevraagd? Kunnen ze het aan? Worden ze goed

genoeg ondersteund? Kunnen ze rekenen op een professionele omkadering, ja of nee? Wat zijn hun noden? Wat is er nodig om dat groeipad verder te kunnen bewandelen en ervoor te zorgen dat we dit, dat nu goed loopt, verder kunnen uitrollen?

Minister Vandeurzen, ik heb een vraag over de theologische aanpak van islamitisch radicalisme. Ik vroeg mij af of u daarover wat meer uitleg kunt geven. Het is een nieuw actieplan. Ik denk dat het in samenwerking gebeurt met de Moslimexecutieve of met het Platform van Vlaamse imams, ik weet het niet. Op welke manier zal dat worden uitgerold? Wat zijn de concrete targets daarin? Ik vind het een heel interessante invalshoek. Ik denk dat het zeker een meerwaarde heeft.

Minister Homans, mijn fractie had niet enkel een theologische aanpak van islamitisch radicalisme voorgesteld maar ook het oprichten van een Vlaams expertisecentrum islam. Zou het geen idee zijn om daar alle kennis samen te brengen en ervoor te zorgen dat er een rechtstreekse partner is vanuit Vlaanderen om bepaalde zaken aan te pakken, zowel in geval van problemen als in geval van andere zaken? Hoe staat u daartegenover? Bent u bereid om samen met alle betrokken actoren te onderzoeken of dat mogelijk is en wat daarvoor nodig is?

Minister, het mobiliseren van het middenveld voor tegengeluiden vind ik ook heel interessant. Het is me wel nog een beetje onduidelijk op welke manier dat wordt uitbesteed. Wie kan daarop intekenen? Op welke manier zal dat gebeuren? Wat is de doelstelling? Hoe ziet u dat zelf verlopen?

Voorzitter, minister Vandeurzen, ik weet dat de federale collega's nu hun eigen hoorzittingen aan het afronden zijn naar aanleiding van de aanslagen van 22 maart 2016. Daar zijn heel wat zaken naar boven gekomen die ook betrekking hebben op Vlaanderen. Het zou interessant zijn dat we vanuit deze commissie samen kunnen zitten met de federale collega's om van gedachten te wisselen over wat daar is gebeurd.

5.4. Tussenkoms van Ward Kennes

Ward Kennes: Het is belangrijk dat we tweemaal per jaar de stand van zaken opmaken en over alle beleidsdomeinen heen en dus samen met de verschillende ministers deze problematiek op de agenda plaatsen. Ik vind het positief dat het plan is aangepast aan de wisselende omstandigheden, internationaal en nationaal. We hebben de afgelopen twee jaar veel geleerd over wat er allemaal gebeurt inzake radicalisering en deradicalisering.

Nu wordt er gesproken over een plan waarin niet alleen sprake is van gewelddadige radicalisering maar ook van polarisering, en dat is een juiste keuze. We moeten die lijn doortrekken in de politiek en mogen niet vervallen in een wij-zijverhaal. We moeten kiezen voor een duidelijk wij-verhaal dat inclusief is en dat aandacht heeft voor diversiteit maar ook voor gedeelde waarden en nog meer voor een gedeelde toekomst. Dat is de enige manier om de problematiek fundamenteel aan te pakken.

De afgelopen twee jaar zijn veel zaken opgestart die moeten worden verdergezet en versterkt. Daarnaast zijn er ook nieuwe accenten gelegd. Wat het onderwijs betreft, hebben we de vorige keer vernomen hoe moeilijk het is om politiek aansprekpunten te vinden. De minister heeft dan zelf het voortouw genomen en nu is dat structureel verankerd als een nieuwe actie. Dat is een zeer goede zaak.

In de lijn van het uitgebreide plan vinden we ook bij onderwijs het polarisatiemanagement. Als men kiest om polarisatie expliciet op te nemen in het plan, dan moet men dat ook doortrekken naar de verschillende beleidsdomeinen. Ik vind

het heel positief dat weerbaarheidstraining, herstelgericht werken en omgaan met conflicten zijn opgenomen. Die zullen nog vaak hun vruchten afwerpen.

In het kader van het eindtermendebat moet het parlement zijn werk nog doen. Wat burgerschap betreft, rekening houdend met een aantal ideeën die daarover de laatste tijd zijn gelanceerd, staat het parlement nog werk te wachten.

Een paar weken geleden werden we opgeschrikt door een artikel in Knack rond de angstcultuur die in een aantal moslimmiddens wordt gecultiveerd bij jonge kinderen. Dat heeft in het parlement de aandacht gekregen die het verdient. Dat zijn wake-upcalls om hier ten gronde verder op door te gaan, dat mogen we niet laten liggen. We kunnen de link leggen tussen mensen die heel angstig zijn en misschien via het martelaarschap denken te ontkomen aan bepaalde zaken, en de problematiek die ons op dit ogenblik bezighoudt.

Ook vanuit onze fractie is er veel waardering voor de vrijwilligers rond Khalid Benhaddou. Ik deel de bekommernis van de vorige spreker: het mag niet te veel aan één persoon worden opgehangen want dan wordt dat een heel zware belasting. Het is positief dat er vrijwilligers zijn vanuit de moslimgemeenschap die hun werk willen doen en hun verantwoordelijkheid opnemen.

Dat het aantal interventies stijgt, ook na één jaar, bewijst alleen maar dat er nood is aan een dergelijk netwerk en dat het echt wel belangrijk is dat er blijvend op wordt ingezet, dat het niet alleen een lancering was, maar dat het blijft beantwoorden aan een zeer grote nood. Deze namiddag komt er een planningsgroep bijeen, en het is heel positief dat de dynamiek die in alle beleidsdomeinen ontwikkeld wordt, zeker ook in het onderwijs zichtbaar en voelbaar is.

Wat betreft de lokale besturen, is er wat onduidelijkheid waarom steden die geen centrumstad worden, extra middelen krijgen. Die discussie wil ik niet voeren. Het is positief dat extra wordt ingezet op Brussel en de Rand. Een van de pijnpunten waar we op gestoten zijn in 2015 bij het formuleren van de doelstellingen van ons actieplan in het parlement, was de moeilijke interactie tussen Brussel en de Rand en het feit dat daar moeilijkheden waren rond gegevensuitwisseling op alle mogelijke niveaus, tussen OCMW's, scholen, politiediensten en burgerlijke overheden. Het feit dat de Brusselse problematiek overloopt in de Rand, werd toen zeer sterk naar voren geschoven. In die zin begrijpen we dat er voor de stedelijke kernen die aansluiten bij Brussel, extra middelen worden vrijgemaakt.

Het nieuwe project in verband met het gedeeld burgerschap, met 1 miljoen euro, is een belangrijk punt om ten gronde aan te werken. Gedeeld burgerschap is een heel belangrijk preventiemiddel.

We zien dat er in Welzijn aandacht komt voor wat omslachtig is geformuleerd als de theologische aanpak van islamitische radicalisering, terugdraaiende werkingsdynamiek voor vergevorderde radicaliseringsprocessen. Dat zijn zware woorden, maar het is positief dat men in die welzijnssector die link wil leggen. Het is uit heel wat casussen gebleken dat die problematiek zich effectief stelt, en dan moet daarop worden ingespeeld. Ik sluit me aan bij de vraag van de vorige spreker wie dat juist gaat doen. Het is belangrijk om dat theologisch perspectief daar binnen te willen brengen.

Bij de opvoedingslijn heb ik wat vragen. De minister zegt dat 51 oproepen gelinkt aan radicalisering niet zo veel is. Ik vind dat persoonlijk eerder weinig. Ik had verwacht dat het er meer zouden zijn geweest. Welke oorzaken ziet u? Denkt u dat het niet helemaal beantwoordt aan maatschappelijke noden? Is het te weinig bekend? We zien dat Khalid Benhaddou heel bekend is. Ongeveer iedereen in onderwijsmiddens weet nu wie dat is. Dat heeft dan een multiplicatoreffect naar de

vragen om een beroep te doen op zijn netwerk. Is het aanbod van de opvoedingslijn te weinig bekend? U spreekt in de rapportage ook over verder uitbouwen. Ik zou graag uw eerlijke visie hebben of we daar goed zitten of niet.

De problematiek van het beroepsgeheim was een van de moeilijkste topics toen we in 2015 onze Vlaamse resolutie hebben ontworpen. We hebben daar meerdere keren de vergadering voor moeten onderbreken of een nieuwe vergadering moeten beleggen omdat dat een heel complex punt is. Ik heb al een paar keer vanuit de Kamer gehoord dat men dacht dat men er eindelijk door was, maar artikel 458ter van het Strafwetboek is nog altijd niet aangepast. Ik blijf daar met een grote zorg zitten. Telkens als er een doorbraak wordt aangekondigd, ben ik een beetje meer sceptisch.

Een heel moeilijk punt in 2015 was het tegendiscours. Ik lees dat er nu middelen voor worden vrijgemaakt. De zorg toen was dat een tegendiscours maar geloofwaardig is als het niet als een overheidsinitiatief wordt gepercipieerd: als men meteen ziet van waar het komt, dan moet je er niet aan beginnen. Een tijd geleden is federaal minister Jambon in Londen geweest. Daar werd gezegd dat er een Europese aanpak komt, en België zou daarin een voortrekkersrol opnemen. Ik heb daar sindsdien niet veel meer van gehoord. Dat kan zijn omdat het heel goed werkt en niet wordt ontdekt als tegendiscours. Des te beter, maar ik heb nog vragen. Heeft iemand vanuit de regering meer informatie over die Europese aanpak? Hoe situeert ons Vlaams initiatief zich daarbinnen? Ik denk dat een bredere aanpak absoluut noodzakelijk is als je ziet hoe performant en professioneel de propaganda van IS gemaakt wordt. En die richt zich niet alleen op de Vlaamse markt: het is een wereldmarkt die zij met hun pervers gedachtegoed willen bedienen.

Het is goed dat het Vlaams Platform Radicalisering goed draait. We hebben begrepen dat daar veel diensten bij betrokken zijn, ook van buiten de Vlaamse administratie. Wordt bijgehouden of alle Vlaamse administraties daar systematisch aan deelnemen? De ministers die hier vertegenwoordigd zijn, werken met hun diensten daar heel nauw mee samen, maar bijvoorbeeld Werk en Media zit heel wat minder in die rapportage. In welke mate wordt daar voldoende op ingezet? Nemen die departementen met evenveel enthousiasme en even grote frequentie deel aan het Vlaams Platform Radicalisering?

Van de LIVC's is de laatste dagen enerzijds het belang in de verf gezet, maar anderzijds was er onduidelijkheid over hoeveel gemeenten een LIVC hebben. Persoonlijk geloof ik dat voor heel veel gemeenten de intergemeentelijke samenwerking via politiezones de juiste aanpak is. Als je in elke gemeente waar de problematiek nog niet gedetecteerd is, toch al die welzijnsmedewerkers, VDAB, CLB's enzovoort moet uitnodigen voor vergaderingen, dan gaat er ontzettend veel capaciteit naar overbodige vergaderingen. Ik ben voorstander van een systeem waarbij elke gemeente in een structuur een plaats vindt. Op het moment dat er vanuit een school, een buurtwerk, een jeugdhuis, een ouder of een wijkagent een signaal komt, weet je dan onmiddellijk wie in dat netwerk zit en kan dat onmiddellijk geactiveerd worden. Maar systematisch al die LIVC's bijeenroepen en al die mensen hun agenda's laten vrijmaken? Ik denk dat een intergemeentelijke of politiezoneaanpak voor veel gemeenten de juiste aanpak zou zijn. Wanneer de problematiek groter is en je met FTF's zit, dan is een gemeentelijke aanpak de juiste. We moeten naar efficiëntie werken en duidelijkheid krijgen over het aantal. Het is jammer dat er geen duidelijkheid is over die cijfers.

Wat het doorgeven van informatie betreft, zag ik daarstraks dat minister Vandeurzen knikte toen collega Kherbache de problematiek van het doorschuiven van de informatie bij een verhuizing aangaf. Ik hoop zo dadelijk wat meer te vernemen over hoe dat georganiseerd is.

Het project in het kader van Welzijn rond Kind en Gezin om moeders van lotgenoten te ondersteunen en samen te brengen, was een expliciete vraag van het parlement in 2015. We hebben toen moeders gehoord. Het is positief dat we daar een opvolging zien van onze vragen.

We hebben onvoldoende cijfergegevens teruggevonden in de rapportage. Er wordt vaak verwezen naar welk departement ermee bezig is. Ik heb in de vorige bespreking al gevraagd om meer cijfermatige onderbouw van het beleid te krijgen, over alle beleidsdomeinen heen, maar daar is weinig mee gebeurd. Het gaat over de omvang van het fenomeen FTF en het aantal geradicaliseerden. Ik hoor nu wel hoeveel keer er een beroep is gedaan op het islamexpertennetwerk, namelijk 51 keer. Dat soort informatie zouden we van veel meer lopende projecten moeten hebben. Ik zou graag meer cijfermateriaal zien zodat we dat niet altijd via schriftelijke vragen moeten opvragen.

De financiële ondersteuning van de gemeenten is een punt waar we in de volgende rapportages hopelijk wat resultaten van vinden. Wat is de 'return on investment' geweest? Ik weet dat veel zaken niet becijferbaar zijn, maar een aantal zaken is dat wel. Ik zou dat graag in volgende rapportages terugvinden.

Ik heb daarjuist de vraag gesteld naar de deelname aan het platform van werk en media in ruime zin, omdat we vinden dat dit in het hele actieplan onderbelicht blijft. Bijvoorbeeld rond werk is een grotere betrokkenheid nodig. Ook rond media en het hele onlinegebeuren zijn we ervan overtuigd dat er meer mogelijk is, rekening houdend met wat op EU-vlak gebeurt en wat je kunt leren van andere landen.

Er zijn heel wat platformen. Een aantal daarvan draait op dit moment goed. Er lijkt er eentje verdwenen. Het Overlegcomité had er een opgericht voor samenwerking tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten. Dat wordt niet meer vermeld. Is dat omdat het stilgevalen is, omdat het niet meer bijeenkomt, omdat het overbodig is geworden? Dat is me niet duidelijk. Het lijkt mij niet evident dat het geen rol meer speelt. Ook daarover graag een woordje uitleg.

Waar we het al vaker over oneens zijn geweest, is het erkenningsbeleid van de moskeeën. Minister Homans, u weet dat we wat dat betreft op een heel andere lijn zitten. Ik blijf erbij dat als er een procedure is in Vlaanderen, waar ook de federale overheid een rol in speelt en waar duidelijk omlijnd ook de provincies en de gemeenten een rol in kunnen spelen alsook de Vlaamse administratie als het gaat over de controle op de inburgering van de eerste imam – of het Nederlands de bestuurstaal is die in alle documenten gebruikt wordt enzovoort – dat die procedure dan helemaal tot het einde moet worden gevoerd. We mogen die niet laten stilvallen en 'cours de route' en de regels mogen niet worden gewijzigd. We moeten op het einde, als alles op tafel ligt, zien of er kan worden overgegaan tot een erkenning of niet. Ik wil het niet hebben over de intrekking, dat is een ander dossier, maar over de erkenning, niet alleen van de islam maar ook van de protestantse godsdienst. In deze context gaat het vooral over de islam. Daar moet mee worden doorgewerkt volgens de regels die gelden en binnen de verantwoordelijkheid van elkeen.

Als het gaat over verantwoordelijkheid, moet ik als burgemeester heel veel documenten afleveren, zoals bouwvergunningen, milieuvergunningen, rijbewijzen en van alles en nog wat. Als morgen iemand met die vergunning in de fout gaat en iets doet dat niet conform is waarvoor ze is afgeleverd, dan kan ik daar op de gemeenteraad misschien vragen over krijgen, maar dan moeten we toch kijken wat ieders verantwoordelijkheid is. Je kunt dat niet tot in het absurde doortrekken. Als we de bestaande procedures volgen, dan heeft in onze rechtsstaat iedereen gedaan wat hij of zij moet doen, en dat vind ik belangrijk. Het is een belangrijk

aandachtspunt in de resolutie van het Vlaams Parlement, en dat mogen we op geen enkel moment loslaten.

Voorzitter, ik vind dat we twee keer per jaar moeten samenkomen voor de rapportage. Er staat ergens in de voorstellen van de Vlaamse Regering om pas in het voorjaar van 2018 terug naar het parlement te komen. Ik ben het daar niet mee eens. De Vlaamse Regering zegt zelf in haar inleiding dat de situatie verandert, dus we moeten inspelen op de wisselende omstandigheden. Dat klopt inderdaad. Ik heb graag na de zomer een nieuwe voortgangsrapportage. Zo blijven we kort op de bal spelen.

Nadia Sminate, commissievoorzitter: Nu begrijp ik beter vanwaar uw inleiding kwam. Maar uiteraard hebt u daar absoluut gelijk in. Dat is een afspraak die bij de start van de commissie gemaakt is en die we zeker ook gaan nakomen.

5.5. Tussenkomen van Bart Somers

Bart Somers: Laat mij eerst en vooral zeggen dat het actieplan zeer omvangrijk is en dat daar hard aan wordt gewerkt wordt. Daardoor moeten we soms opletten dat we op het terrein, en ook soms voor de ministers en de administraties, door de bomen het bos blijven zien. Want het is soms een zeer opgesplitst programma, en veel dingen interageren met elkaar. Tegelijkertijd is de realiteit op het terrein ook snel aan het evolueren en veranderen.

LIVC's werken in tal van steden goed. Hier en daar worden wat eigenzinnige methodologieën ontwikkeld, die verrijkend kunnen zijn. Het idee van Yasmine Kherbache om ervoor te zorgen dat we op het Vlaamse niveau een synthese kunnen krijgen van die LIVC's, lijkt me zinvol, hoewel ik hoop dat het dan vooral een kwantitatieve synthese is, omdat er in LIVC's natuurlijk ook veel, vaak vertrouwelijke informatie wordt gedeeld die niet noodzakelijk door andere mensen moet worden gehoord. Anders krijg je een verkramping in sommige LIVC's. Als alles wat daar op tafel ligt, gedeeld moet worden met derden, ook al zijn het mensen van de Vlaamse administratie, zou dat wel eens een rem kunnen zijn op de dynamiek in die LIVC's. Maar dat samenbrengen op Vlaams vlak, lijkt me zinvol om de zaak te kunnen volgen.

Het grote probleem vandaag worden de terugkeerders en de mensen die de gevangenis mogen verlaten. Wat is het grote probleem? Als men op zijn grondgebied geconfronteerd wordt met iemand die teruggekeerd is uit Syrië of iemand die de gevangenis verlaten heeft, en die niet noodzakelijk afkomstig is uit de gemeente, maar zich daar komt vestigen, een woning komt huren of kopen, dan leidt dat tot grote problemen en onzekerheid. Wat moet je daarmee doen? Hoe pak je dat aan? Hoe zwaar moet je die omkaderen? Hoe kun je daar een relatie mee opbouwen? Soms zijn het mensen die heel bewust niet terugkeren naar Vilvoorde of Antwerpen of Brussel, maar zich bijvoorbeeld gaan vestigen in Heist-op-den-Berg. Welke methodologieën ontwikkelen we daarrond? Ik denk dat we daar nog denkwerk over moeten doen, want dat is, zo hoor ik van sommige collega's, soms wel destabiliserend. Wat kunnen we daarmee doen? We weten dat het een geradicaliseerd iemand is. Hij is niet ingebed in onze gemeenschap, hij zit hier. Dat zorgt soms voor heel grote ongerustheid in een buurt, want men weet dat dan op een zeker moment. Hoe gaan we daarmee om? Dat is niet eenvoudig.

Mijn volgende punt betreft het tegendiscours. Dat is zo'n beetje mijn 'pièce de résistance' in dit verhaal. Laat mij eerst en vooral zeggen dat dé moslimgemeenschap volgens mij niet bestaat. We moeten daar heel hard mee opletten. De moslimgemeenschap is even divers, verscheiden, complex, uiteenlopend en onsaamenhangend als welke andere gemeenschap ook, met verschillende inzichten en overtuigingen die elkaar soms tegenspreken, van bijna atheïstisch tot diepgelovig, alle stromingen die de islam rijk is, alle gevoeligheden die daar spelen, ook

nog naargelang de nationaliteit enzovoort. Ik heb het dus heel moeilijk om over de moslimgemeenschap te spreken.

Maar het is wel belangrijk dat we proberen om een degelijk tegendiscours te ontwikkelen. Dat is voor een overheid niet eenvoudig, omdat je dan heel dicht bij het wezen van een religie komt, en hoe je daarmee omgaat. Ik denk dat we op het vlak van dat tegendiscours echt de handschoenen nog meer moeten opnemen dan vandaag. Ik zie een tegendiscours op drie niveaus, waarvan ik denk dat we op sommige vlakken goed bezig zijn en op andere vlakken nog beter kunnen.

Waar ik denk dat we goed bezig zijn, is in het individuele tegendiscours. Dat is als je met een geradicaliseerd iemand geconfronteerd wordt, die zijn radicalisme vanuit een religieuze overtuiging staft. Daarmee kan je in debat gaan met mensen die theologisch geschoold zijn, om hem proberen duidelijk te maken dat de opvattingen die hij heeft niet stroken met een andere interpretatie van de islam, om hem erop te wijzen dat er verschillende interpretaties mogelijk zijn, dat de islam iets anders te bieden heeft dan de dingen die hij daaruit haalt. We zien op het terrein dat dat werkt.

Die mensen die geradicaliseerd zijn, hebben heel veel behoefte om over hun religie en hun religieuze overtuiging te praten. Als die dan geconfronteerd worden met iemand die theologisch beter geschoold is, kun je mensen op die manier weghalen van het extremistisch ideeëngoed. We proberen dat te doen. Ik weet dat men daar in Antwerpen en in Vilvoorde op werkt. Ook in mijn stad gebeurt dat. Ik heb geen zicht op heel Vlaanderen. Maar dat werkt dus redelijk goed, en ik denk dat we dat moeten versterken, want volgens mij is dat een effectieve manier van deradicaliseren. En er zijn niet veel effectieve manieren.

Een tweede is het verhaal waarbij men breder een tegendiscours ontwikkelt, dus niet één op één, maar waarbij men een beroep doet op mensen binnen de islam, die duidelijk zeggen dat radicalisme en terrorisme niets te maken hebben met hun geloof. Dat is een bredere beweging, waarbij we proberen een beroep te doen op imams, op verlichte geesten als Khalid Benhaddou en anderen. We moeten dat nog wat versterken. Dat is een soort defensieve houding, die afraadt en zo meer. Er zijn soms zelfs salafisten die daaraan meewerken, vanuit hun overtuiging. Dat is een heel belangrijk iets, want anders laat je de leegte aan zij die dat invullen via internet en dergelijke meer.

Er is nog een derde laag, en daar moeten we echt meer doen. Dat zijn die mensen die rechtstaan en zeggen: wij zijn overtuigd moslim, onze religieuze identiteit is moslim zijn, wij zijn islamieten, maar tegelijkertijd zijn we deel van deze samenleving, zijn wij westers, zijn we verlicht, en wij zien eigenlijk geen fundamenteel spanningsveld tussen beiden, en wij willen daarvoor opkomen. We moeten zoeken naar wegen om die beweging te versterken. Dat hangt heel erg samen met de bezorgdheid die verschillende collega's hebben uitgedrukt rond bijvoorbeeld de figuur van iemand als Benhaddou. Dat is een heel sterk iemand, maar dat is maar één persoon. Eigenlijk zouden we moeten zorgen dat er in Vlaanderen een beweging loskomt van mensen die reflecteren over hun geloof, maar dat geloof veel minder in tegenspraak zetten met de basisbeginselen van onze samenleving, en die zoeken naar een verzoening daarin en die de moderniteit omarmen. Om het heel brutaal te zeggen: eigenlijk heb je binnen de islam meer theologie nodig in plaats van minder. Maar dat moet dan veel meer worden onderbouwd, want vandaag is dat verschaald door het wahabisme. En dat is de tegenbeweging die in de diepte iets kan veranderen. De vraag is: hoe doe je dat? Dat is niet eenvoudig. Er wordt nu 500.000 euro ingeschreven en men zoekt naar projecten, maar ik denk dat het echt de moeite waard is dat we daar dieper over nadenken. Wat bedoelen we eigenlijk met een tegendiscours? Dat is gelaagd. Hoe organiseren we dat?

Voor mij is dat een van de meest cruciale dingen, want iedereen weet dat het wahabisme vandaag tekent voor 95 procent van alle informatie over de islam. Dat is het grootste probleem. Wij moeten die deur kunnen dichtdoen. Ik zou de regering willen oproepen om daar echt over na te denken. Kunnen we op het Overlegcomité en op andere plaatsen niet veel meer druk uitoefenen, dat we echt breken met die Saoedische desinformatie, dat totalitaire ideeëngoed dat hier gewoon bij de mensen wordt geïnjecteerd? Ik heb onlangs de kans gehad om op het niveau van de Europese Commissie met een aantal deskundigen te praten. Je hoort in heel Europa, van iedereen die met veiligheid bezig is: probleem nummer één is de indoctrinatie vanuit de Golfstaten, die de islam deformeren tot het wahabisme, tot een totalitaire ideologie. Je moet dus een tegendiscours maken, maar tegelijk roep ik de Vlaamse Regering op om dat probleem op tafel te blijven leggen, ook bij de collega's van de federale overheid, om dat te stoppen en daar hardere en duidelijker taal in te spreken, dat we die totalitaire indoctrinatie niet aanvaarden.

Heel dat tegendiscours hangt samen met de imamopleiding. Als je een tegendiscours wilt maken, heb je een imamopleiding nodig. Ik denk dat we daarin vooruit moeten gaan. En als de Moslimexecutieve in haar totaliteit dat niet wil, omdat daar spelletjes worden gespeeld, met de nationalistische agenda van de ene en de filosofische agenda van de andere, moeten wij de moed hebben om met de mensen van goede wil binnen die executieve vooruit te gaan. Als het niet met iedereen is, dan met degenen die wel willen. De rest zal wel volgen, of haakt af. Maar we hebben dat echt nodig. We kunnen daar niet op wachten. Vandaag zijn er moskeeën op zoek naar mensen die hier opgeleid zijn, en ze vinden ze niet. Dat is een manier om nieuwe Benhaddous te vinden.

Wat betreft de moskeeën, denk ik dat de strategie die we nu hebben, die een geblokkeerde strategie is, niet de juiste is. We moeten nadenken over hoe we dat doorbreken. Ik heb heel veel empathie en begrip voor de moeilijkheden van de minister, maar we mogen niet parkeren op het probleem. We moeten daar door raken. We moeten desnoods andere wegen, andere instrumenten, andere mensen responsabiliseren. Ik heb een afwijkende mening ten opzichte van Ward Kennes: ik denk dat je de lokale besturen meer voor hun verantwoordelijkheid moet zetten. Die kunnen dat opnemen voor mijn part, samen met de lokale politie. Daar moeten mogelijkheden zijn. Als de Staatsveiligheid het niet kan omdat het niet tot hun wettelijke bevoegdheid behoort, moeten we andere kanalen zoeken. Maar we moeten daarin vooruit. We moeten meer goed werkende moskeeën erkennen.

Tussen haakjes: moskeeën zijn niet het basisprobleem in het radicaliseringsverhaal. Er zijn er niet te veel geradicaliseerd in een moskee. Maar wat een moskee kan doen, is ofwel een klimaat creëren van segregatie, ofwel een klimaat van integratie. En een klimaat van segregatie is de voedingsbodem waar terroristen gemakkelijker in kunnen rekruteren dan in een inclusieve samenleving. Dat is het probleem van de moskeeën. We moeten daarin vooruit. Ik wil echt oproepen om daar werk van te maken.

Mijn laatste punt gaat over vroegdetectie. Minister Jambon heeft daar terecht op gewezen. De grote uitdaging van vandaag zal vroegdetectie zijn. Hoe organiseer je in een samenleving meer mogelijkheden tot vroegdetectie? Dat is een samenleving die een robuust plan maakt om de segregatie die in de steden bestaat, te doorbreken, die een inclusieve samenleving als het ware tot haar ambitie maakt. En dat vraagt ongelooflijk veel inspanningen. Er gebeuren vandaag inspanningen, op tal van terreinen. Ook de regering doet echt ernstige inspanningen. Maar er moet meer gebeuren. Dat is de enige manier om vroegdetectie succesvol te maken. En dat vraagt misschien een nieuw hoofdstuk dat we ooit zullen moeten schrijven in zo'n plan: hoe organiseren we een echt inclusieve samenleving, waar gemeenschappen niet naast elkaar maar met elkaar leven? Dat viel mij enorm op in Terzake. Ik vond minister Jambon daar zeer sterk en helder. Hij heeft dat heel duidelijk benadrukt.

Ik denk dat dat de uitdaging is. Ik loop niet warm voor Theresa May, maar zij zei in haar speech dat we te lang naast elkaar en niet met elkaar hebben geleefd, en dat dat een deel van het probleem is. In alle eerlijkheid: dat is ook een deel van ons probleem. In onze steden leven we naast elkaar en niet met elkaar. En daar moeten we veel meer voor doen. In het jeugdwerk, in onderwijs, op de arbeidsmarkt, in de buurten moeten mensen met elkaar samenleven. Niet gemeenschappen, maar individuen moeten samenleven met elkaar. Dan ga je vroegdetectie echt mogelijk maken en tot een succes maken. En als je een echt deradicaliseringsbeleid in de diepte wilt maken, is dat de sokkel waarop al de rest zal staan of vallen.

5.6. Tussenkoms van Nadia Sminate

Nadia Sminate: De grote nieuwigheid voor mij is de theologische aanpak van radicalisering. Ik denk dat dat de juiste aanpak is van jongeren die al in een gevorderd stadium zitten, om die te laten benaderen door iemand die een autoriteit is op het vlak van theologie. Ik had daar graag wat meer uitleg over gekregen, want dat is weinig of niet aan bod gekomen in de presentatie. Wie zal daarvoor worden aangetrokken? Wanneer gaat dat project van start? Hoe zullen die jongeren worden bereikt? Welke jongeren zullen worden aangezocht?

Een bijkomende vraag daarbij is natuurlijk: zodra die jongeren wakker zijn geschud op het vlak van hun theologische overtuiging, is er een noodzaak om hen op basis van een multidisciplinaire aanpak te betrekken. En dat mis ik een beetje in dit project. Er zijn wel privé-initiatieven die dat op zo'n multidisciplinaire manier aanpakken. Een van de voorbeelden waar u al naar verwees, collega Kherbache, is DeRadiAnt. U beweert daarover dat ze geen onberispelijk imago hebben en dat de Vlaamse overheid daar dus niet mee zou mogen samenwerken. Ik vind het nogal straf dat de minister zijn beleid nu zal moeten baseren op een krantenartikel. U bent er zelf over begonnen, dus zal ik het ook in alle openheid benoemen: het gaat hier over een imam met een tot nog toe onberispelijk imago, een bruggenbouwer, een gerespecteerd man, over wie u nu op zijn minst insinueert dat we hem de rug moeten toekeren.

U hebt toch gezegd dat de Vlaamse overheid niet kan samenwerken met een dergelijke organisatie. Ik vind het 'du jamais vu' dat een politica meewerkt aan een dergelijke beschadigingsoperatie, zonder dat die man een proces heeft gekregen, laat staan dat daar bewijzen voor zijn aangevoerd. Ofwel hebt u zich verkeerd uitgedrukt. Maar het gaat hier om een project waar professoren en psychologen en moeders van FTF's aan meewerken. Zij doen dat allemaal vrijwillig en steken daar zelfs nog centen aan toe. Ik vind het nogal kras wat ik hier allemaal heb gehoord.

De werkgroep Brussel en Vlaamse Rand vind ik ook een heel goed initiatief. We weten allemaal dat de noden in onze regio zeer groot zijn. Wie zal daarin zetelen? Wat is de timing? Wat wordt met deze werkgroep beoogd?

Minister Crevits, er zijn binnen het domein Onderwijs heel veel waardevolle projecten opgestart. Dat netwerk van experts zou nog meer publiek moeten bereiken. Ik heb onlangs met een aantal leerkrachten van een school in de Rand gesproken. Zij wisten niet dat die werkgroep bestond. Kan er meer publiciteit rond worden gemaakt?

Die leerkrachten vroegen mij wat ze moesten doen als ze merken dat ouders niet worden bereikt. Dat netwerk zal inderdaad heel goed werk verrichten om leerkrachten en leerlingen te bereiken, maar wat met ouders die ook worden getroffen door de problematiek en geen aanspreekpunt hebben?

6. Antwoorden van de Vlaamse Regering

6.1. Antwoorden van minister Liesbeth Homans

Minister Liesbeth Homans: Ik zal mij beperken tot de vragen die werden gesteld.

Mevrouw Kherbache, we hebben wel degelijk een zeer duidelijk beeld van de risico's. Ik heb dat ook gezegd in de inleiding van mijn uiteenzetting. Dat kan doordat het OCAD ook in ons Vlaams platform zit. Alle informatie die we willen, wordt daar gegeven. Er is niet alleen het OCAD, maar ook de FOD Justitie. We hebben wel degelijk zicht op de algemene risico's.

In mijn toelichting heb ik gezegd dat minister Jambon werkt aan een initiatief om alle gemeenten en steden de verplichting op te leggen om een LIVC te hebben. Hij heeft ook gezegd, en de heer Somers heeft dat beaamd, dat de meeste steden en gemeenten die met die problematiek te maken hebben, al een goed functionerend LIVC hebben. Maar hij werkt aan die verplichting, en wij werken eraan mee. Minister Jambon heeft niet gezegd: "Homans moet dat doen.". Vlaanderen is daartoe niet bevoegd. Minister Jambon zal dat doen in samenwerking met ons. Wij werken daar dus aan mee, om al die LIVC's op te richten, al dan niet verplicht in elke gemeente of in een samenwerkingsverband tussen een aantal kleinere gemeenten. Maar in elk geval moet de verplichting komen vanuit het federale niveau, want wij zijn daar niet voor bevoegd.

Mijnheer Annouri, ofwel worden de nieuwe acties betaald binnen het reguliere budget, ofwel worden ze betaald met nieuw budget, ofwel met het budget van acties die werden stopgezet. Dat ziet u bij de meeste acties in het actieplan.

Ik heb vragen bij uw suggestie om een Vlaams islamexpertisecentrum op te richten. Moet de overheid zoiets doen? Ik denk dan onmiddellijk aan de scheiding tussen Kerk en Staat. Ik ben er niet tegen, maar ik denk dat zoiets beter van onderuit wordt opgericht. Als het dan goed blijkt te functioneren, kan de overheid samenwerken met zo'n instelling. Het is niet de taak van de overheid om zoiets op te richten.

De projectoproep voor het tegendiscours wordt uitgewerkt. U vraagt wie er nu kan intekenen. Ik geef één voorbeeld: vrienden of kennissen die mensen hebben zien radicaliseren, mensen die jammer genoeg zijn vertrokken en overgegaan tot gruwelijke daden en dergelijke meer, zouden zeer waardevolle getuigenissen kunnen opleveren. Ik had het al over kleinschalige initiatieven. Federaal procureur Van Leeuw heeft hier in de commissie gezegd dat het van onderuit moet komen en dat het niet moet worden opgelegd door de overheid, mijnheer Somers. Het zou inderdaad dom zijn om een tegendiscours te voeren met het logo van Vlaanderen op. Wij zijn tegemoetgekomen aan de aanbeveling van de procureur: van onderuit en liefst kleinschalig.

Mijnheer Annouri, de projectoproep is nog niet helemaal uitgeschreven. Ik wil mij engageren, voorzitter en mijnheer de secretaris, om als hij klaar is hem over te maken aan de leden van de commissie. Dan hebben jullie zicht op hoe de projectoproep eruitziet.

Mijnheer Somers, ik ben blij dat u het tegendiscours een goed verhaal vindt. Dat zit niet alleen in de oproep waarover Imade Annouri een vraag stelde, maar ook in de oproep over normen en waarden. Dat zijn heel belangrijke zaken, waarbij we rekening hebben gehouden met de bekommernissen die u vandaag hebt geuit.

Mijnheer Kennes, de Vlaamse administraties nemen regelmatig deel aan het Vlaams Platform. U zei dat die van Werk en Media iets minder regelmatig aanwezig zijn. Er

zijn in het actieplan verschillende acties opgenomen inzake Werk en Media. Maar als u bijkomende vragen hebt over die bevoegdheden, kunt u die zeker stellen aan die ministers.

Het is een zeer waardevolle suggestie om meer cijfers op te nemen. We moeten dat doen tegen de volgende voortgangsrapportage. We zullen daar dus rekening mee houden.

Het federale platform dat door het Overlegcomité is opgericht bestaat nog, maar het komt inderdaad veel minder samen omdat er ondertussen zoveel andere nuttige platforms zijn ontstaan. Daarmee wil ik niet gezegd hebben dat het federale platform niet nuttig was. Maar de andere initiatieven hebben een andere focus en spelen korter op de bal.

Ik had de vraag over de moskeeën natuurlijk zien aankomen. De meeste mensen hier zeggen dat het probleem van radicalisering niet in de moskeeën zit. Dan vind ik het wel vreemd dat het in deze commissie bestrijding van gewelddadige radicalisering over moskeeën gaat. U weet dat er over de moskeeën al veel is gezegd. In de paasvakantie was er een dringend bijeengeroepen commissie Binnenlands Bestuur, en ook in de commissies daarna zijn er nog vragen over gesteld. De secretaris van de commissie Binnenlands Bestuur, die hier zit, kan dat getuigen. Ik ben daar heel duidelijk over geweest. Er is nu een onderzoek naar de criteria: of ze duidelijk zijn en of iedereen weet wat hij of zij moet doen, maar ook hoe er moet worden gehandhaafd. Mevrouw Kherbache, dan kan er hier wel gezegd worden dat er vanuit het federale niveau groen licht is gegeven wat de veiligheid betreft. Maar als er geen handhaving kan zijn van dat groen licht, dat aan het begin van een erkenning is gegeven, dan erken ik momenteel geen enkele moskee. Ik zal dat standpunt blijven innemen.

De voorzitter: Dank u wel voor de antwoorden. Mevrouw Kherbache, ik krijg net van mijn collega-burgemeester uit Edegem een bericht dat er in de politiezone Hove-Edegem-Kontich-Lint-Aartselaar wel degelijk een LIVC is opgericht. De eerste vergadering heeft plaatsgevonden op 17 februari 2017. Maar ze was al langer opgericht.

6.2. Antwoorden van minister Jo Vandeuren

Minister Jo Vandeuren: Ik ben het natuurlijk niet eens dat het justitiehuis in elk lokaal overleg automatisch en ambtshalve aanwezig moet zijn. Het justitiehuis is geen politie. Het heeft de opdracht om mandaten uit te voeren. Mandaten worden gegeven door opdrachtgevers. We hebben een heel goede flow afgesproken. Er zijn mensen die de gevangenis verlaten of die met een uitspraak van de strafuitvoeringsrechtbank onder een mandaat komen. Dat mandaat kan gelinkt zijn aan terreurmisdrijven, of het kan veroorzaakt zijn door misdrijven van gemeen recht, maar waarvan de informatie die door het openbaar ministerie en de politie ter beschikking kan worden gesteld, ertoe aanzet om te denken dat bij de inhoud van dat mandaat ook rekening moet worden gehouden met radicaliseringsrisico's of -tendensen. Dat is de positie van het justitiehuis. Het justitiehuis moet dus uiteraard deelnemen als er casussen aan de orde zijn waar het duidelijk is dat het 'disengagement'-traject ook voor een deel is gebaseerd op een mandaat.

Dat is het inzicht dat we hier vandaag met nadruk hebben naar voren gebracht. Daarbij is vaak vanuit de lokale gemeenschap meer commitment nodig dan de voorwaarden stricto sensu opleggen, zoals ze in het mandaat zijn beschreven. Dat kan uiteraard ook aanwezig zijn wanneer men daarom verzoekt. Dat zou bijvoorbeeld kunnen wanneer de politionele vertegenwoordigers informatie hebben – en zij hebben die informatie – dat er casussen worden besproken van personen van wie men mag verwachten, of waarvan zij weten, dat zij onder een mandaat staan of

zullen komen. Het is dus zeker mogelijk om aan dat overleg deel te nemen, natuurlijk ook indien men uitnodigt om over algemene taakafspraken van gedachten te kunnen wisselen. Maar het is niet zo dat d'office altijd een justitiehuis aanwezig is om te zien of er iemand is, en om dan te bekijken of het justitiehuis daar dan gegevens over heeft of niet. Het is andersom: men komt als er een mandaat is, en men kan daartoe gevraagd worden op het moment dat de politionele informatie of de informatie van het openbaar ministerie duidelijk uitwijst dat de aanwezigheid vereist is omdat er een mandaat of een persoon onder mandaat aan de orde is. Dat is belangrijk. Ik voel voortdurend de neiging om die justitieassistenten tot een halve opsporingsdienst of een politiedienst te laten verworden. Dat zijn ze niet. Dat moeten we heel strak en duidelijk aflijnen. Dat is het niet, dat mag het niet worden en dat zal het, wat mij betreft, ook niet worden.

Er zijn organisaties die de mobiliteit van mensen die onder toezicht staan kunnen en moeten beoordelen en die daar de supervisie over hebben. Dat zijn politionele diensten, dat is het openbare ministerie. Ook daar bestaan netwerken die daar functioneren. Als wij bijvoorbeeld aan het college van procureurs hebben gevraagd, met name voor minderjarigen, om ervoor te zorgen dat er in het expertisenetwerk rond minderjarigen die strafrechtelijke feiten plegen zeker aandacht is voor terugkeerders, ook als het gaat om verontrustende situaties, dan is het precies omdat we het openbaar ministerie willen attenderen op het feit dat zij goedgeplaatst zijn om te weten waar die persoon nu uiteindelijk terechtkomt. Dat is ook wat Bart Somers zegt. Zo kan het signaal worden gegeven aan de actoren die daar ter plaatse zijn. Dit is een case die moet worden opgenomen.

Ik heb de flow nog eens proberen uiteen te zetten. Ik probeer die nu echt in beeld te hebben. Bij een minderjarige: verontrusting als rechtsbasis of een als misdrijf omschreven feit. Dan moet het jeugdparket of kan het OCJ optreden indien er een aanknopingspunt is. Voor meerderjarigen is er diezelfde flow. Bart Somers is nu spijtig genoeg weg, maar waar ik het absoluut met hem eens ben, is dat een aantal mensen onder een mandaat staan. Maar er zijn ook diegenen die zonder mandaat de gevangenis verlaten. Als justitiehuis heb je daar geen greep of vat meer op, we hebben daar geen titel voor om daar überhaupt ook maar iets mee te maken te hebben.

Dan is het natuurlijk de vraag hoe je daarmee omgaat. Lokaal overleg is dan belangrijk. Als je een stuk externe dwang nodig hebt om toch een traject of een netwerk te vormen, moet je nagaan welke rechtsbasis je hebt als je aanspraak wilt maken op de medewerking van bijvoorbeeld het justitiehuis. Eenmaal dat in gang is gezet, kan het justitiehuis een voorstel van aanpak doen. Maar het is een externe die uiteindelijk een beslissing zal moeten nemen. Precies omdat we weten dat we niet sluitend zijn met te zeggen dat het gaat over mensen onder mandaat, ook al is dat maar een mandaat dat over andere delicten gaat dan radicaliseringsgelinkte fenomenen, is het niet voldoende om naar die groep te kijken, en moet het breder gaan. Daardoor is de scope van het justitiehuis niet allesomvattend. Het lokaal overleg is dus pertinent omdat je daar ook een aantal zaken kunt capteren.

Inzake het beroepsgeheim hebben wij de laatste jaren inspanningen geleverd – we hebben professor Put geëngageerd – om opnieuw de ronde van Vlaanderen te doen en te zeggen wat kan onder de huidige regelgeving en om duidelijk te maken dat men zich daar niet achter moet verschuilen om geen informatie te delen in een aantal omstandigheden. Het is evident dat aan die discussies, die vaak in de ene regio zus en in de andere regio's zo lopen, een einde moet worden gesteld en een wettelijke regeling nodig is. De wettelijke regeling waarop wij wachten, gaat over het 'mogen' delen van informatie in casusoverleg. Dat artikel is, zo heeft men mij net laten weten, in de commissie andermaal goedgekeurd en zal nu naar de plenaire vergadering van de Kamer gaan. Hopelijk is dat dan geregeld, maar zover zijn we nogal eens geraakt met dat artikel. Er is ook nog een amendement aangenomen,

maar het komt erop neer dat het delen van het beroepsgeheim mogelijk is binnen de regels die door wetten of ordonnanties of decreten worden bepaald of met toelating van de procureur des Konings in een bepaald kader. Als dat zou lukken, dan mag u verwachten dat wij zeer snel een algemene communicatie zullen doen en dat wij er ook voor zullen zorgen dat het vormingsaanbod daarop is afgestemd.

We gaan proberen om voor de mensen die onder mandaat komen, extra middelen te mobiliseren. Dat zullen middelen zijn die we op de Interministeriële Conferentie toegewezen moeten krijgen via het KB en het zijn middelen uit het globaal plan. Die middelen zullen we gebruiken om de rugzakken van mensen in de 'disengagement'-trajecten aan te vullen.

Integriteit is natuurlijk een issue in alle kwesties waar kwetsbare mensen in betrokken zijn en waar er sprake is van risico's op veiligheid of risico's die de samenleving bedreigen. Mijn algemene redenering is dat je dat niet aan een instantie kunt toewijzen. Als je organisaties hebt die geen subsidies van de Vlaamse overheid krijgen, dan heb je al een andere positie dan wanneer je die wel krijgt. Als je die wel krijgt, kan je als overheid aan de organisatie een aantal duidelijke verwachtingen formuleren en er de nodige stavingsstukken bij vragen. Als dat niet zo is, zit je op andere lagen van toezicht op integriteit. Als het gaat over feitelijke samenwerkingsverbanden, dan gaan we ervan uit dat degene die ermee samenwerkt, bijvoorbeeld het justitiehuis, er ook over waakt en zich ervan vergewist dat men samenwerkt met mensen met voldoende integriteit. Het is dus geen uniforme aanpak. Het hangt een beetje van de situatie af. Uiteraard kan je dan een beroep doen op de Staatsveiligheid en andere diensten.

We gaan met het platform Vlaamse imams en moslimdeskundigen een overeenkomst afsluiten. We zullen ze ook helpen financieren. Zaken rond integriteit kunnen daar allemaal aan bod komen. Het is de bedoeling dat we daardoor capaciteit kunnen inkopen die ter beschikking kan worden gesteld in casussituaties waarbij iemand zich kan engageren – en dat moet over Vlaanderen gespreid zijn – om vanuit zijn theologische competenties te participeren aan een 'disengagement'-traject. Dit is de manier waarop we dit willen opnemen en aan het voorbereiden zijn.

Bart Somers heeft gelijk. Het gaat niet meer alleen over duidelijke uitstromers uit gevangenissen of uit de strafrechtelijke keten waar je een aanknopingspunt hebt in de opvolging door een mandaat. Er is ook de realiteit van terugkeren zonder dat er een strafrechtelijke connotatie aan verbonden is, met kinderen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. Het gaat ook over mensen die de gevangenis verlaten zonder dat er nog een titel is om verder op in te gaan. Er moet dan worden nagegaan hoe men daarmee kan omgaan. Het zijn de politiediensten maar ook het Openbaar Ministerie die de gegevens hebben die eventueel in het lokaal overleg moeten worden gedeeld.

Wat ten slotte de diversiteit en de inclusieve samenleving betreft, ik volg dat helemaal. Voor mijn wereld van welzijn en zorg vertaalt zich dat heel duidelijk: we moeten de participatie van talent in zorg en welzijn vanuit alle mogelijke etnische achtergronden stimuleren en bevorderen. We moeten de toegang tot de zorg ook cultuursensitief maken. Dat is in de wereld van WVG de bijdrage aan die inclusieve samenleving.

Wat de Opvoedingslijn betreft, deel ik het scepticisme van Ward Kennes over de aantallen. Ik vind dat we dat na een tijd moeten evalueren. Ik denk dat wij meer gaan inzetten op de ondersteuning van die lotgenotengroepen, gelinkt aan de Huizen van het Kind, zodat we ook meer lokaal kunnen werken dan via een telefoonnummer. Dat lijkt me de betere aanpak. We gaan daar ook een extra budget voor mobiliseren. Er zijn ook een aantal projecten met de Koning Boudewijnstichting,

om te bekijken of we succesvoller kunnen zijn dan met de aanpak die er op dit moment is. Achter de lijn zijn er nu voldoende competenties aanwezig, maar ik denk dat we er over moeten nadenken of er met die middelen een nog breder bereik mogelijk is.

6.3. Antwoorden van minister Hilde Crevits

Minister Hilde Crevits: Eerst en vooral, mevrouw Kherbache, ik dacht dat u het had over Montasser AlDe'eme, maar ik ben niet meer zeker over wie u het precies had. U hebt geen namen genoemd. Ik wil daarover wel zeggen, en ik waak daar ook heel consciëntieus over, dat scholen en scholengroepen zelf autonoom beslissen wie ze aanstellen. Als minister heb ik niets te zeggen over dat aanstellingsbeleid. Er moet wel een attest van goed gedrag en zeden zijn. U weet ook dat dat een heilig principe is, dat ik ook in de toekomst zal huldigen. Het aanstellingsbeleid is een verantwoordelijkheid van de scholen. Wij kunnen een kader scheppen, maar ik ga me daar voor de rest niet in mengen.

Wat Khalid Benhaddou betreft, dat is eigenlijk wel grappig. Waarom? Er zijn zo van die thema's waarover ik door meerderheid en oppositie wordt ondervraagd en dan zegt men me dat ik een rolmodel moet hebben, iemand die dat echt uitdraagt, bijvoorbeeld als het gaat over diversiteit in een lerarenkorps of een campagne van 'Word leraar' die we zouden houden. Nu zitten we in een omgekeerde situatie: we hebben iemand die in een razend tempo hét rolmodel, de baas van de tegenbeweging is geworden. Ik herinner me nog het gesprek dat we ongeveer twee jaar geleden met de man zelf hebben gehad. Ik vind dat Benhaddou ook op het derde niveau zit. Hij is imam, iemand die positivisme uitstraalt. Hij heeft een boek geschreven over zijn rol in onze samenleving. We hebben nu zo iemand en nu zegt men dat dat wel een beetje kwetsbaar is, dat we er maar één hebben. We moeten daar dus wel het evenwicht bewaren.

Die man wil datgene wat hij nu doet, ook echt belichamen. Ik ben het er dus mee eens dat we zijn omgeving moeten versterken en dat het goed is om te bekijken of er nog mensen zijn die die rol kunnen opnemen, maar ik wil geen afbreuk doen aan de rol die hij vandaag speelt. Ik vind dat we hem moeten feliciteren omdat hij dat op deze wijze doet, want hij heeft ook al wel wat meegemaakt sinds hij die rol opneemt. Je kunt altijd negatief zijn. We hebben iemand nodig. We hebben nu iemand. We moeten blij zijn dat we iemand hebben.

Er zijn trouwens nog een aantal andere mensen, en er zijn ook een aantal hoopgevende signalen. Dat wil ik bevestigen. Niet langer geleden dan vorige week was er groot alarm in de plenaire vergadering over een artikel in Klasse over mogelijke suggesties die men zou doen aan jongeren die deelnemen aan de ramadan. Die nieuwe voorzitter van de Executieve van de Moslims van België heeft onmiddellijk een mail gestuurd naar de pers en is ook naar de scholen gegaan om te zeggen dat jongeren die examens hebben, helemaal niet mee hoeven te doen aan de ramadan. Ik vind dat goed. Dat zijn positieve signalen die we krijgen, ook vanuit de gemeenschap, dat men de geloofsregels die er zijn, inderdaad gaat inbedden in onze cultuur en een verzoeningsbeweging tot stand brengt.

Je moet dus niet alleen gaan bekijken wie de grote gezichten zijn, maar ook hoe onze moslimgemeenschap, die veelkleurig en veelkoppig is, zich organiseert en omgaat met de zaken die nu gebeuren. Hoe kunnen wij, door heel veel gesprekken te hebben, hen stappen doen zetten die tien, vijftien jaar geleden absoluut onbespreekbaar zouden zijn geweest? Het is dus meer dan boegbeelden, het is ook een kwestie van in de breedte gaan werken.

Khalid Benhaddou geeft een goede opvolging aan zijn acties. Hij geeft de contactgegevens van de deradicaliseringsaanspreekpunten door. In het GO! bijvoorbeeld is Karin Heremans van Antwerpen de trekker ter zake, zoals u weet. Ik zou heel graag hebben dat ze dat ook in de toekomst kan blijven doen. We zijn daar gesprekken over aan het voeren. Zo versterk je je netwerk. Mevrouw Kherbache, het is goed dat islamleerkrachten na zo'n sessie met vragen zitten en zeggen dat hun ogen zijn opengegaan, want zo werken we aan die verbreding en verdieping van het verhaal dat we willen brengen. Dat is dus positief.

Iemand vroeg hoe het zit met die imamopleiding. Excuus, maar ik heb daar vorige week zeer uitvoerig op geantwoord in de commissie Onderwijs. Ik wil dus vragen dat u het verslag zou lezen. Hebt u dan nog vragen, dan mag u ze me uiteraard altijd stellen. Een aantal parlementsleden stellen die vragen cyclisch telkens opnieuw, maar het is een of twee weken na de vorige keer, dus zelfs in mijn cyclusinterpretatie is dat wel heel snel.

Mevrouw Krekels, ik ben het zeker eens met uw opmerkingen dat de leerplannen moeten worden geënt op de Vlaamse maatschappij, maar het is net daarom dat we iemand hebben aangeworven bij de inspectie om ook dat mee te bekijken.

Mijnheer Annouri, u vroeg hoe dat netwerk wordt ingezet. Die opdrachten worden zo veel mogelijk geografisch gespreid over de vrijwilligers. Ze krijgen ook een vorming van een paar dagen. Ik geef toe dat niet alle vrijwilligers achteraf geschikt blijken te zijn. Er wordt dus wel geprofessionaliseerd op dat vlak. We hebben daar al hele discussies over gehad. Moet je dat zo houden of moet je professionaliseren? De gemeenschap, en ook Khalid, vraagt dat we dat niet zouden doen, dat we verder zouden investeren in die vrijwilligheid, omdat dat een multiplicatoreffect heeft. Ik ben het echter wel met u eens als u stelt dat we de kwaliteit moeten bewaken. Dat is ook al met Khalid doorgesproken.

Een werkgroep buigt zich over de werklust. Ik wil niet dat men zegt dat het niet kan vanwege de werklust. Men moet in de scholen vragen beantwoorden, een papieren advies kan niet. Wat de vragen over de professionalisering van de imamopleiding betreft, moeten we het wat tijd geven. Ik probeer veel op te lossen, en dat in een kort tijdsbestek. De scheiding tussen Kerk en Staat is er. We kunnen alleen maar faciliterend optreden. We kunnen zeggen dat de universiteiten en de hogescholen er voor hen zijn, maar de levensbeschouwingen moeten altijd zelf de stap zetten en zeggen welke kwalificaties men nodig heeft. Dat gebeurt via overleg.

Mevrouw Sminate, u zegt dat het netwerk kenbaar zou moeten worden gemaakt, omdat sommigen van niets weten. Eigenlijk zou dat niet mogen. We leveren grote inspanningen om te communiceren. Op het overleg met de directies komt het nogmaals ter sprake. Als een leerkracht zegt dat hij van niets weet, vind ik dat kras. Men zou toch moeten weten waar men terecht kan, ook bij onze ambtenaar. Er is het netwerk, maar ook de overheid heeft een aanspreekpunt. Ik wil gerust flyers gaan uitdelen, maar ik vind dat directies de verantwoordelijkheid hebben om leerkrachten te informeren over wat mogelijk is. Het GO! biedt opleidingscycli aan. Ik heb gevraagd of dat niet voor het hele publieke net ter beschikking kan worden gesteld.

Ouderbetrokkenheid kwam al in mijn inleiding aan bod. Scholen zeggen dat ze met hun acties een gedeelte van de ouders bereiken, maar niet allemaal. In de overeenkomst met de ouderverenigingen staat daarom expliciet een passage over de zaak, want we willen hen nog meer bereiken.

7. Replieken en aanvullende antwoorden

Yasmine Kherbache: Minister Homans, wat de risicoanalyse en het totaaloverzicht betreft, gaf ik twee voorbeelden die vragen oproepen. Er is het feit dat er FTF's waren in Edegem en dat er dit jaar pas voor het eerst een LIVC samenkomt. De gegevens die wij hadden van de VVSG, kregen we vorige zomer. Voorts zijn er op Vlaams niveau geen gegevens. U hebt het over de bevoegdheid van minister Jambon. Die is inderdaad bevoegd voor veiligheid. In mijn tussenkomst zei ik al dat er een zeer goede ketenaanpak inzake veiligheid is, met een nationale en een lokale taskforce, en de LIVC's. Wat het preventieve aspect betreft, is die systematische aanpak afwezig. Dat is een blanco blad. Ik leg de nadruk op het belang van de systematische aanpak van de sociopreventieve actoren in de LIVC's.

Minister Vandeurzen, u zegt dat u niet wilt dat uw hulpverleners politieagent spelen. U hebt gelijk. Maar in de LIVC's draait het allemaal om veiligheid en sociopreventieve actie.

Minister Jo Vandeurzen: De justitieassistenten zijn geen hulpverleners.

Yasmine Kherbache: Ik kom daar nog op terug. Minister Jambon is niet bevoegd voor het preventieve luik, dat is uw bevoegdheid. Vandaar mijn vraag om te zorgen voor een systematische aanpak. Edegem heeft er nu wel eentje, Borsbeek heeft FTF's maar geen LIVC. Er zijn dus hiaten in de opvolging. Minister Vandeurzen, u zegt dat de justitiehuisen optreden als ze een mandaat krijgen. LIVC's zijn partner-tafels. Het is belangrijk dat de justitiehuisen er aanwezig zijn, een keer per maand. Ze hebben immers zeer veel informatie en verzorgen ook de justitiële opvolging. Ze moeten geen politieagent spelen, maar ze moeten informatie kunnen uitwisselen in de veilige omgeving die de LIVC's zijn. Zo niet blijft het bij een ad-hoc aanpak.

Ik gaf twee voorbeelden over integriteit. Als iemand wordt geschorst, is het logisch dat wordt gevraagd hoe men daarmee omgaat. De vraag is legitiem. Ze heeft betrekking op de kwaliteit waaraan belangrijke actoren moeten voldoen. U zegt dat u kunt ingrijpen wanneer u subsidieert; in andere gevallen bekijkt u dat ad hoc. Mag ik wat meer ambitie vragen? Uitzendkantoren worden evenmin gesubsidieerd, maar die hebben toch een duidelijk erkenningskader? Dat geldt ook voor een aantal beroepen, ook in de welzijnssector. Dat kan dan toch ook voor de actoren die verantwoordelijk zijn voor de 'disengagement'-trajecten?

Ten slotte wat de moskeeën betreft. In actiepunt 35 en 36 van de resolutie worden de moskeeën vermeld als een belangrijke actor voor het vinden van oplossingen. De Vlaamse Regering wordt gevraagd "om het belang te onderschrijven van de erkenning van moskeeën. Zo wordt vermeden dat moskeeën op niet-transparante wijze worden ondersteund door de Golfstaten die zelf een salafistische interpretatie uitdragen.". Dat is een reden. Een ander aspect dat in de resolutie wordt benadrukt, is dat zij de buurt en de geloofsgemeenschap kennen. Ze spelen daar een belangrijke rol.

Minister Homans, u kunt de procedure perfect deblokkeren door alvast de lokale besturen om advies te vragen. Indien u de procedure blijft blokkeren omdat u naar uw zeggen geen garanties hebt inzake de handhaving, plaatst u zichzelf volledig buiten de erkenningsprocedure. Ik wik mijn woorden, maar ik wil het duidelijk stellen. De appreciatie van de handhaving staat niet in de erkenningsvoorwaarden. Indien u de indruk hebt dat de handhaving door de veiligheidsdiensten niet kan gebeuren, kunt u niet eigenhandig, autoritair en eenzijdig beslissen. Dat staat nergens. U mag dat niet en ik vind de rechtsstaat nog belangrijk. Ik neem aan dat we dat continu uitdragen. U geeft hiermee dan ook een zeer vreemd signaal.

Ik zou heel graag zien dat de erkenningsprocedure correct wordt nageleefd. Dit moet verder worden opgevolgd. Dit moet vooral omdat de moskeeën een belangrijke rol spelen in de oplossingen. Net om die reden zijn ze in de resolutie opgenomen. Het gaat er niet zozeer om dat ze worden geviseerd, maar dat we hen zien als partners in de strijd tegen de radicalisering.

Imade Annouri: Minister Homans, ik ben blij dat u de idee van een expertisecentrum genegen bent. Wat de scheiding tussen Kerk en Staat betreft, ga ik uiteraard volledig akkoord. We moeten echter goed nadenken over de wijze waarop we in het vervolg een kader kunnen scheppen om dit op een goede manier bottom-up te laten ontstaan. We moeten nagaan welke steun die mensen hiervoor nodig hebben. Dit moet uiteraard gebeuren met respect voor de normen en waarden van de rechtsstaat en met een scheiding tussen Kerk en Staat. Dit lijkt me een interessante discussie, die we verder moeten voeren.

Minister Crevits, mijn bemerking over of bezorgdheid om iemand als Khalid Benhaddou, die alles alleen doet draaien, vertrekt niet vanuit een negatieve reflex. Hij is een heel goed voorbeeld, maar de vraag is of we niet meer voorbeelden nodig hebben. We zien welk positief effect hij heeft. We moeten er echter voor zorgen dat een zo belangrijke sleutelfiguur niet tegen zijn eigen grenzen botst en net daardoor aan kracht verliest. Volgens mij zal Khalid Benhaddou het ermee eens zijn dat er in Vlaanderen heel wat andere stemmen zijn die een meerwaarde voor het debat kunnen betekenen. We moeten die mensen kunnen inschakelen. Om hem te ondersteunen, moeten we in die richting kijken.

Mijn laatste punt heeft betrekking op de vrijwilligers. Volgens mij moeten we niet alles aan professionals overlaten. De omkadering van de vrijwilligers moeten we echter professionaliseren. Dat is wat ik bedoel. We moeten hen niet louter door professionals vervangen. We moeten hen een kader bieden. Dit sluit aan bij mijn vorig punt. Ze moeten hun werk kunnen uitvoeren op een manier die tot erkenning leidt, maar die hen vooral ook ondersteunt om te blijven doorgaan en te blijven groeien. Indien we binnen een aantal weken of maanden tegen een muur zouden opbotsen, zouden we het goede werk verliezen dat we nu leveren. Dat zou heel jammer zijn.

Minister Liesbeth Homans: Mevrouw Kherbache, volgens u heb ik geen zicht op de dreiging of op de risico's. We krijgen wel degelijk informatie van het OCAD. Ik bedoel hiermee dat de Vlaamse Regering die informatie krijgt. We delen die informatie niet met het Vlaams Parlement. Dat lijkt me nogal logisch.

We hebben zicht op het aantal teruggekeerden, op hun woonplaatsen en op hun profielen. Indien een FTF terugkeert, brengen de federale veiligheidsdiensten het lokale bestuur onmiddellijk op de hoogte. Wij worden daarvan ook op de hoogte gebracht. We hebben wel degelijk zicht op de risico's. We worden echter niet verondersteld de informatie die we krijgen open en bloot in het Vlaams Parlement mee te delen. Dat zullen we niet doen.

Wat uw discours over de moskeeën betreft, heb ik gemerkt dat u in de commissie Binnenlands Bestuur een vraag om uitleg hebt ingediend. Ik sluit af met de zin die ik in dit debat al verschillende keren heb gebruikt. Dit heeft te maken met de handhaving. Als het over veiligheid en integratie gaat, sluit ik in ieder geval geen compromissen.

Yasmine Kherbache: Minister Homans, u beschikt over al de informatie van het OCAD. Dat is wat ik tijdens elke opvolgingsrapportage zelf heb vermeld. U hebt de lijsten en alle informatie van de veiligheidsdiensten. Mijn punt is dat er met betrekking tot die informatie geen bovenlokale aansturing van de lokale besturen is. Er zijn gemeenten met FTF's waar er geen LIVC is. Er zijn gemeentebesturen

die onderling bellen of naar de deradicaliseringsambtenaar bellen omdat ze niet weten wat ze moeten doen. Dat is mijn punt. De VDAB heeft wel een bovenlokale aansturing en een bovenlokaal overzicht. Met betrekking tot de FTF's en de deradicaliseringsproblematiek beschikken we hier niet over. Dat is het punt. Dat is het gat in het veiligheidsnet. Er is op het bovenlokale niveau geen totaaloverzicht.

Nadia SMINATE,
voorzitter

Ward KENNES
Yasmine KHERBACHE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
aso	algemeen secundair onderwijs
bsc	beroepssecundair onderwijs
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
cgg	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
DG EPI	directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen
EMB	Executieve van de Moslims van België
EU	Europese Unie
FOD	federale overheidsdienst
FTF	foreign terrorist fighter
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
IS	Islamitische Staat
KB	koninklijk besluit
kso	kunstsecundair onderwijs
LIVC	lokale integrale veiligheidscel
NAFT	naadloos flexibel traject
NT2	Nederlands als tweede taal
OCAD	Orgaan voor de Coördinatie van de Analyse van de Dreiging
OCJ	Ondersteuningscentrum Jeugdzorg
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OTA	Ondersteuningsteam Allochtone Jongeren in de Bijzondere Jeugdbijstand
Plan R	federaal Actieplan Radicalisme
RAN	Radicalisation Awareness Network
tso	technisch secundair onderwijs
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)